

5349

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

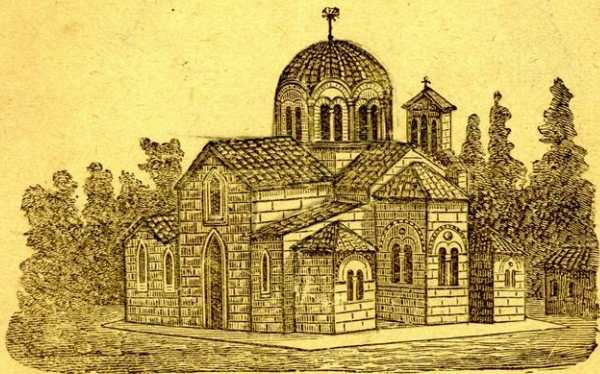
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1921
τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως
Ἐγκρίσει καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΘΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

52—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 52—ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1929

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου.

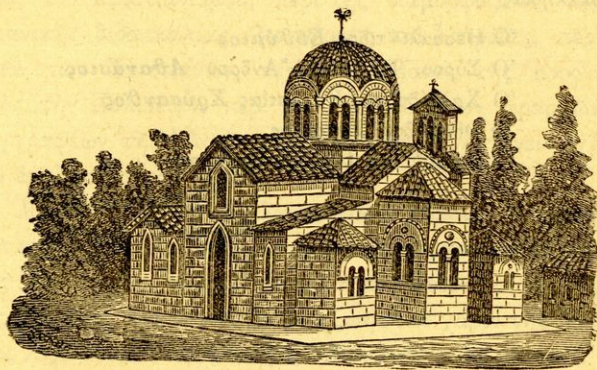
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΙΣΑ

κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1921
τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐκκλησ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως
Ἐγκρίσει καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

52—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 52—ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1929

Ἀριθ. } Πρωτ. 2813
 } Διεκλ. 5029

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Φεβρουαρίου 1918

Ἡ ἹΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρὸς

τὸν κ. Ἰωάννην Ν. Σιδέρην ἐκδότην

Εἰς ἀπάντησιν πρὸς τὴν ἀπὸ 28 9)δρίου ἐ. ἔ. αἴτησιν ὑμῶν περὶ ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῶν ὑποβληθέντων πονημάτων τοῦ καθηγητοῦ κ. Δημ. Μπαλάνου ὑπὸ τοὺς τίτλους 1) «Ἱστορία τῆς Κ. Διαθήκης», 2) Ἱστορία τῆς Π. Διαθήκης», 3) «Κατήχησις», 4) «Ἑρμηνεῖα περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου», 5) «Στοιχειώδης Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία», 6) «Λειτουργικὴ», γνωρίζεται ὑμῖν, ὅτι συνφθὰ τῇ ἐκθέσει τοῦ, ἐντολῇ Αὐτῆς, διεξεληθέντος ταῦτα Ἀρχιμαν. Ἱεροθ. Μπόκολα, β' Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, οὐδὲν περιέχεται ἐν τούτοις τὸ ἀπαῖδον πρὸς τὰ δόγματα καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ὁ Θεσσαλιώτιδος *Εὐθύμιος*

Ὁ Σύρου, Τήνου καὶ Ἀνδρου *Ἀθανάσιος*

Ὁ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας *Χρῦσανθος*

Ὁ Φθιώτιδος *Ἰάκωβος*

Ὁ Γουβείου καὶ Οἰτύλου *Διονύσιος*

Ὁ Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. *Ζ. Διανῆς*

Τύποις ΑΘ. Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ Στοῦ Σιμοπούλου

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἐξετάζει τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ ἔτους 33 μ. Χ. ὅτε ἰδρύθη ἡ πρώτη μεγάλη χριστιανικὴ κοινότης ἐν Ἱερουσολύμοις, μέχρι τῆς σήμερον.

Πραγματεύεται δηλαδὴ περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, περὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, διοικήσεως καὶ λατρείας, περὶ τῶν ἠθῶν τῶν Χριστιανῶν, περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν Πολιτείαν, περὶ τῶν διαπρεψάντων ἱεραρχῶν καὶ συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πάσης ἐν γένει σχέσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου.

Μανθάνοντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν δυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν καὶ ἐκτιμήσωμεν τὴν σύγχρονον κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ βλέποντες πόσοι ἄνθρωποι προσέφερον τὰς δυνάμεις των καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των χάριν τῆς Ἐκκλησίας λαμβάνομεν παράδειγμα διδακτικὸν πρὸς μίμησιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ιστορία της Εκκλησίας είναι η ιστορία της
Εκκλησίας της Χριστιανικής πίστης και της
πνευματικής ζωής της. Η Εκκλησία είναι η
συνάγωγη των Αγίων, η κοινότητα των
πιστών, η κοινωνία της αγάπης. Η Εκκλησία
είναι η σωτηρία του κόσμου, η σωτηρία της
ανθρώπινης φύσης. Η Εκκλησία είναι η
αγάπη, η ειρήνη, η δικαιοσύνη, η
αλήθεια, η ζωή. Η Εκκλησία είναι η
απόκριση στην αγάπη του Θεού, η
απόκριση στην αγάπη του πλησίνου.
Η Εκκλησία είναι η σωτηρία του κόσμου,
η σωτηρία της ανθρωπότητας. Η Εκκλησία
είναι η αγάπη, η ειρήνη, η δικαιοσύνη,
η αλήθεια, η ζωή. Η Εκκλησία είναι η
απόκριση στην αγάπη του Θεού, η
απόκριση στην αγάπη του πλησίνου.

1) Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφοίτησις
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Οἱ Ἑβραῖοι μεταξὺ τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῶν εἶχον καὶ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, τὴν ὁποίαν ἐόρταζον πενήτηντα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα ὡς εὐχαριστήριον ἡμέραν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς καὶ τὸν θερισμόν. Κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν λοιπὸν τοῦ ἔτους τοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος (33 μ. Χρ.), ἐνῶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἦσαν συνηθροισμένοι εἰς τινὰ οἰκίαν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ προσήχοντο, ἠκούσθη αἴφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος παρόμοιος πρὸς τὸν ἦχον σφοδροῦ ἀνέμου καὶ ἐπλήρωσε τὴν οἰκίαν ἐνθα προσήχοντο, ἐπὶ ἐνὸς δ' ἐκάστου τῶν μαθητῶν ἐκάθησεν ὡς γλῶσσα ἐκ πυρός· τότε πάντες ἐπληρώθησαν ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλοῦν ξένας γλώσσας. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων, ὅταν ἤκουσαν τὸν γενόμενον θόρυβον, ἦλθον πρὸς τὸ μέρος ἐνθα ἠκούσθη ἡ βοή, καὶ μετ' ἐκπλήξεως μεγάλης εἶδον τοὺς μαθητὰς νὰ ὁμιλοῦν διαφόρους ξένας γλώσσας καὶ ἐθαύμαζον. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐξεφώνησε θαυμάσιον λόγον, διὰ τοῦ ὁποίου κατέδειξεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀποροῦν διὰ τὰ γενόμενα, διότι τὸ ἅγιον Πνεῦμα κατήλθε καὶ ἐφώτισε τοὺς

μαθητάς· ἔξακολουθῶν δ' ὁ Πέτρος ὠμίλησε περὶ τοῦ ἀδίκου θανάτου τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς θαυμασίας αὐτοῦ ἀναστάσεως, καὶ διεβεβαίωσεν ὅτι μόνον ὁ πιστεύων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν θὰ σωθῆ. Ὁ ἔξοχος οὗτος λόγος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τόσον μεγάλην ἐντύπωσιν προὔξενησεν εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ὥστε τρισχίλιοι ἐξ αὐτῶν ἐγένοντο Χριστιανοὶ βαπτισθέντες, καὶ οὕτως ἰδρῦθη ἡ πρώτη μεγάλη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ἐορτάζομεν τὴν ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, πενήκοντα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα, τὴν δὲ ἐπομένην Δευτέραν ἐορτάζομεν τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον κατήλθεν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους κατὰ τὴν Πεντηκοστήν.

Ἀπολυτίκιον τῆς Πεντηκοστῆς : «Εὐλογητός ἐστὶ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἄλιεις ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγήνευσας. Φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Ἐρμηνεῖα τοῦ ἀπολυτικίου : Ἄς εἶσαι εὐλογητός, σὺ Χριστέ, Θεὲ ἡμῶν, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἔστειλεις εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὸ ἅγιον Πνεῦμά σου, κατέστησες αὐτοὺς πανσόφους, ἂν καὶ πρότερον ἦσαν ἀπλοῖ ἄλιεις. Ἀφοῦ δὲ ἐφωτίσθησαν, ἐκήρυξαν πανταχοῦ τὴν θεῖαν διδασκαλίαν σου, οὕτω δὲ δι' αὐτῶν (διὰ τοῦ κηρύγματός των καὶ τῶν θαυμάτων) ἐσαγήνευσες, ἐνεθουσίασες, ὦ Χριστέ, ὅλον τὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος ἐθαύμασε καὶ προθύμως ἐδέχθη τὴν διδασκαλίαν σου καὶ οὕτως ἐσώθη. Δόξα εἰς σέ, ὦ φιλάνθρωπε Χριστέ.

2) Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία· ὁ βίος τῶν
πρώτων Χριστιανῶν· ἐκλογή διακόνων· ὁ πρω-
τομάρτυς Στέφανος· ὁ Φίλιππος.

Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐν Ἱεροσολύμοις ἠϋξανε χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Οἱ πρώτοι Χριστιανοὶ ἤκουον μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ τὰ κηρύγματα τῶν Ἀποστόλων, συμπροσηύχοντο καὶ ἐτέλουν τακτικώτατα τὴν θείαν εὐχαριστίαν. Τόσον ἠγαπημένοι ἦσαν μεταξύ των, ὥστε πάντες εἶχον τὰς αὐτὰς σκέψεις καὶ τὰ αὐτὰ συναισθήματα, ὅσοι δ' ἐξ αὐτῶν εἶχον οἰκίας ἢ κτήματα, ἐπώλουν αὐτὰ καὶ ἔφερον τὴν ἀξίαν αὐτῶν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, οἱ ὅποιοι ἐμοίραζαν χρήματα εἰς τοὺς πτωχοτέρους καὶ ἐφρόντιζον διὰ παροχὴν τροφῆς εἰς τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανά. Ἐπειδὴ οἱ Ἀπόστολοι ἤθελον νὰ ἀσχολῶνται ἀποκλειστικῶς μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, συνέστησαν εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ ἐκλέξουν ἐπὶ ἄνδρας ἐκλεκτούς, οἱ ὅποιοι νὰ φροντίζουν διὰ τὴν διατροφὴν τῶν χηρῶν, καὶ τότε ἐξελέγησαν οἱ ἐπὶ διάκονοι, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ Στέφανος, ἀνὴρ πλήρης πίστεως καὶ θείου ζήλου.

Οἱ Ἑβραῖοι ὁμῶς ἔβλεπον μετὰ φόβου τὴν ταχεῖαν αὔξησιν τῶν Χριστιανῶν, καὶ μετὰ φθόνου τὴν μεγάλην ἀγάπην μεταξύ των· διὰ τοῦτο ἤρχισαν ταχέως νὰ καταδιώκουν τοὺς Χριστιανούς. Πρῶτον θύμα τοῦ διωγμοῦ τούτου ἔπεσεν ὁ Στέφανος, ὁ ὅποιος ἀπέθανε λιθοβοληθεὶς, καὶ παρακαλῶν τὸν Θεὸν νὰ μὴ καταλογίσῃ εἰς τοὺς φονεῖς του τὴν ἁμαρτίαν ταύτην (36 μ. X.). Ἐπειδὴ

ὁ Στέφανος εἶνε ὁ πρῶτος ἔμετὰ Χριστὸν Χριστιανός, ὁ ὁποῖος ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον, λέγεται πρωτομάρτυς, ἡ δὲ μνήμη του ἑορτάζεται εἰς τὰς 27 Δεκεμβρίου, εὐθὺς μετὰ τὰ Χριστούγεννα.

Τὸ μαρτύριον τοῦ Στεφάνου ἐπηκολούθησε μέγας διωγμὸς κατὰ τῶν Χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι ἠναγκάσθησαν νὰ φύγουν ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ νὰ διασπαροῦν εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Παλαιστίνης. Μεταξὺ τῶν φυγόντων ἐξ Ἱεροσολύμων ἦτο καὶ ὁ διάκονος Φίλιππος, ὁ ὁποῖος ἐκήρυσσε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἐτέλει πολλὰ θαύματα εἰς Σαμάρειαν καὶ ἐκείθεν εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις. Ἡ μνήμη τοῦ διακόνου Φιλίππου τελεῖται εἰς τὰς 14 Νοεμβρίου.

3) Ὁ Παῦλος· αἱ σπονδαὶ του· ὁ Παῦλος ἀπὸ σφοδροτάτου διώκτου καθίσταται θερμότατος κήρυξ τῆς νέας Θρησκείας· ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Συρία, Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Κύπρῳ· ἴδρυσις Ἐκκλησιῶν.

Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι σφοδρότατα καταδίωκον τοὺς Χριστιανούς, ἦτο νεανίας τις καλούμενος Σαοῦλ, ὁ ὁποῖος ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὸν λιθοβολισμὸν ἐναντίον τοῦ Στεφάνου, καὶ ἀναζητῶν πανταχοῦ τοὺς Χριστιανούς ἔσυρεν αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν. Κατήγετο δ' ὁ Σαοῦλ ἐκ Ταρσοῦ, πόλεως τῆς Κιλικίας, ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἦτο μαθητὴς τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ, παρὰ τοῦ ὁποῖου εἶχε διδαχθῆ λεπτομερῶς τὰ

τῆς Ἰουδαϊκῆς Θρησκείας, τὰς διατάξεις τῆς ὁποίας πάσας ἐτήρει ἀκριβέστατα, ἀπέζη δ' ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ σκηνοποιοῦ, ἦτοι κοτεσκεύαζε σκηνάς. Τόσῃν μανίαν εἶχεν ὁ Σαοὺλ κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὥστε μίαν ἡμέραν ἦλθε πρὸς τὸν ἀρχιερέα εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν ἀδειαν καὶ τὴν ὑποστήριξιν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν τῆς Συρίας Δαμασκὸν καὶ ἀφοῦ συλλάβῃ τοὺς ἐκεῖ Χριστιανούς νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐνῶ δ' ὁ Σαοὺλ ἐπλησίαζεν εἰς Δαμασκόν, αἰφνης ἐφώτισεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ταραχθεὶς ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσε δὲ φωνήν, ἡ ὁποία ἔλεγεν εἰς αὐτόν : « Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις ; » ἀμέσως ἠρώτησε ποῖος εἶναι ὁ ὁμιλῶν καὶ ἤκουσε πάλιν τὴν αὐτὴν φωνὴν λέγουσαν πρὸς αὐτόν : « ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις ». Ἐντρομος τότε ἐρωτᾷ ὁ Σαοὺλ τί πρέπει νὰ πράξῃ, καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς αὐτόν νὰ εἰσέλθῃ εἰς Δαμασκὸν καὶ ἐκεῖ θὰ μάθῃ τοῦτο. Οἱ συνοδοὶ τοῦ Σαοὺλ ἔμειναν ἐμβρόντητοι, διότι ἤκουον μὲν τὴν φωνὴν τοῦ Κυρίου, οὐδένα δὲ ἔβλεπον. Ὁ Σαοὺλ τότε ἠγέρθη καὶ ἐνῶ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἦσαν ἀνοικτοί, οὐδένα ἔβλεπε, μόνον δὲ μὲ τὴν βοήθειαν τῶν συνοδῶν του κατώρθωσε νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Δαμασκόν, ἔνθα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὔτε ἔβλεπεν οὔτε ἔφαγε καὶ ἐπιέ τι. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας Χριστιανός τις, κατοικῶν εἰς Δαμασκόν, ὀνομαζόμενος Ἀνανίας, κατ' ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ἦλθε πρὸς τὸν Σαοὺλ καὶ ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ τὰς χεῖράς του, τότε δὲ ἀμέσως ὁ Σαοὺλ ἠδυνήθη πάλιν νὰ βλέπῃ· ἀμέσως ἐβαπτίσθη καὶ ἀπὸ σφοδροτάτου διώκτου τοῦ Χριστιανισμοῦ

καθίσταται θερμότατος ὁπαδὸς καὶ κῆρυξ τῆς νέας Θρησκείας, ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Δαμασκοῦ, μόλις ἔμαθον ὅτι ὁ Παῦλος ἔγινε Χριστιανός, ἐζήτησαν εὐκαιρίαν νὰ τὸν φονεύσουν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη ἐν καιρῷ νυκτὸς νὰ φύγῃ ἐκ Δαμασκοῦ καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν κατεδίωκον καὶ διὰ τοῦτο ἔφυγεν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθεν εἰς ἄλλην πόλιν τῆς Παλαιστίνης, τὴν Καισάρειαν, καὶ κατόπιν εἰς τὴν πατρίδα του Ταρσόν. Ἐκ Ταρσοῦ παρέλαβεν αὐτὸν ὁ Βαρνάβας καὶ ἦλθον μαζὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Συρίας Ἀντιόχειαν διὰ νὰ διδάξουν τοὺς μαθητάς, οἱ ὅποιοι διὰ πρώτην φορὰν ὠνομάσθησαν ἐκεῖ Χριστιανοί. Ἀφοῦ δ' ὁ Παῦλος ἔμεινεν ἐπὶ τινα χρόνον εἰς Ἀντιόχειαν καὶ ἄλλας πόλεις τῆς Συρίας, ἦλθεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς νήσου Κύπρου, ἔνθα, εἰς τὴν πόλιν Πάφον, καὶ ὁ ἀνθύπατος Σέργιος Παῦλος ἔγινε Χριστιανός. Ὁ Παῦλος ἦλθε κατόπιν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πανταχοῦ δ' ἔνθα ἐκήρυττε, πορῶν τὴν ἀντίδρασιν, τὴν ὁποίαν εὗρισκεν ἐκ μέρους τῶν Ἑβραίων, ἴδρουν Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἠϋξάνον.

4) Ὁ Παῦλος ἰδρύνει ἐν Φιλίπποις, Θεσσαλονίκη καὶ Βερροία Ἐκκλησίας.

Ἐνῶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος εὗρισκετο ἐν Τροφάδι, κατὰ θείαν παραγγελίαν ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς Μακε-

δονίαν, διὰ νὰ κηρύξη τὸ Εὐαγγέλιον. Ὁ Παῦλος ἀνεχώρησεν ἀμέσως μετὰ τῶν συνοδῶν του καὶ μετ' ὀλίγον ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πόλιν τῶν Φιλίππων τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία εἶναι πλέον πόλις τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου ἐξῆλθεν ὁ Παῦλος μετὰ τῶν ὁπαδῶν του ἔξω τῆς πόλεως, πλησίον τῶν ὄχθῶν τοῦ ποταμοῦ, διὰ νὰ προσευχηθῆ, καὶ ἐκεῖ εὔρεν ὄμιλον γυναικῶν, πρὸς τὰς ὁποίας ἤρχισεν νὰ κηρύττῃ· πεισθεῖσα δ' εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ἐβαπτίσθη μεθ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας της γυνὴ τις ὀνομαζομένη Λυδία, ἡ πρώτη Εὐρωπαία, ἡ ὁποία ἔγινε Χριστιανή. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Παῦλος καὶ ὁ μαθητὴς του Σίλας ἐθαυματούργησαν, ἐκίνησαν τὸν φθόνον τῶν Ἑβραίων, καὶ διὰ τοῦτο ἐδάρησαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὴν φυλακὴν· ἀλλὰ κατὰ τὸ μεσονύκτιον, ἐνῶ ὁ Παῦλος καὶ οἱ σύντροφοὶ του προσήυχοντο, ἔγινε μέγας σεισμός, ἔνεκα τοῦ ὁποίου ἐσείσθη ἡ φυλακὴ ἐκ θεμελίων καὶ ἐλύθησαν τὰ δεσμὰ τῶν δεσμίων. Ὁ δεσμοφύλαξ τότε, ἐπειδὴ ἐνόμισεν ὅτι ἔφυγαν οἱ φυλακισμένοι, ἤθελε ν' αὐτοκτονήσῃ, φοβούμενος τιμωρίαν, ἀλλὰ παρουσιάσθη πρὸς αὐτὸν ὁ Παῦλος καὶ τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι οὐδεὶς ἔφυγε· τότε ὁ δεσμοφύλαξ ἐθαύμασε διὰ τὰ γινόμενα, ἐνόησε τὴν θεῖαν δύναμιν τοῦ Παύλου καὶ τῶν συντρόφων του, ἀμέσως δ' ἐβαπτίσθη Χριστιανὸς μεθ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας του. Ὁ Παῦλος καὶ οἱ σύντροφοὶ του ἐλευθερωθέντες ἀνεχώρησαν ἐκ Φιλίππων καὶ ἦλθον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ἔνθα ὁ Παῦλος ἐκήρυττε περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τρία Σάββατα εἰς τὰς συναγωγάς. Τινὲς εἰδωλόατραι καὶ ὀλίγοι Ἑβραῖοι ἐπίστευ-

σαν, ἀλλ' ὁ πολὺς ὄχλος ἐζήτει εὐκαιρίαν νὰ ἐπιτεθῆ ἔναντιόν τῶν ἀποστόλων, οἱ ὅποιοι κατέφυγον εἰς Βέρροϊαν, ἔνθα πολλοὶ ἐπίστευσαν. Ἀλλὰ μόλις οἱ Ἑβραῖοι τῆς Θεσσαλονίκης ἔμαθον ὅτι ὁ Παῦλος μετὰ τοῦ Σίλα εὐρίσκονται εἰς Βέρροϊαν ἦλθον ἐκεῖ καὶ ἠρέθισαν τὸν ὄχλον ἔναντιόν των, καὶ τότε ἠναγκάσθη ὁ Παῦλος νὰ ἔλθῃ ἐσπευσμένως εἰς Ἀθήνας.

5) Ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις κηρύττει περὶ τοῦ ἀγνωστοῦ Θεοῦ. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

Ὁ Παῦλος, ὅτε ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἐλυπεῖτο πολὺ διότι ἔβλεπε τὴν πόλιν πλήρη βωμῶν καὶ εἰδώλων· τακτικῶς δ' ἤρχετο εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐκήρυττε περὶ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ περιεργείας ὠθούμενοι διάφοροι φιλόσοφοι ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου, πλησίον τῆς Ἀκροπόλεως. Ὁ Παῦλος συγκατετέθη καὶ λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τινος βωμοῦ, ὁ ὅποιος ὑπῆρχεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφιερωμένος εἰς τὸν ἀγνωστον Θεόν, εἶπεν ὅτι αὐτὸς γνωρίζει τὸν ἀγνωστον Θεόν, τὸν ὅποιον καὶ κηρύττει. Αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ εἶναι πανταχοῦ παρῶν· αὐτὸς ὁ Θεὸς ζητεῖ παρὰ τῶν ἀνθρώπων μετάνοιαν, διότι εἰς ὠρισμένην ἡμέραν θὰ κρίνῃ τὸν κόσμον διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸν ὅποιον ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν. Ἐκ τῶν ἀκροατῶν τοῦ Παύλου ἄλλοι μὲν ἐγλεύαζον αὐτόν, ἄλλοι δὲ ἠθέλον πάλιν νὰ τὸν ἀκούσουν, ἐλάχιστοι δὲ ἐπίστευσαν, μεταξὺ τῶν ὁποίων Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος

(Κατὰ τὸ ἐν τῷ Βατικανῷ τῆς Ρώμης ἀγαλμά του).

γυνή τις ὀνομαζομένη Δάμαρις. Ἐπειδὴ δ' ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης εἶναι ὁ πρῶτος Ἀθηναῖος, ὁ ὁποῖος ἔγινε Χριστιανός, θεωρεῖται ὁ πολιοῦχος ἅγιος τῶν Ἀθηνῶν, ἡ δὲ μνήμη του ἐορτάζεται τὴν τρίτην Ὀκτωβρίου.

6) Ὁ Παῦλος ἐν Κορίνθῳ ἰδρύει Ἐκκλησίαν.

Ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Παῦλος ἦλθεν εἰς Κόρινθον, ἐνθα ἔμεινεν εἰς τὴν οἰκίαν ζεύγους ὁμοτέχνων του, σκηνοποιῶν ἐξ Ἰταλίας, τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ συνειργάζετο. Κατὰ τὰ Σάββατα ἐκήρυττε τακτικῶς εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἑβραίων, κατ' ἀρχὰς μόνος, βραδύτερον βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου καὶ τοῦ Σίλλα, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἐκεῖ ταχέως ἐκ Μακεδονίας. Ἐπειδὴ ὁμως οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἀπεδέχοντο τὸ κήρυγμά του, ἀλλὰ τὸναντίον ἀντέλεγον καὶ ὕβριζον αὐτόν, ἀπεφάσισε κατόπιν ὁράματος, τὸ ὁποῖον εἶδε, νὰ ἐξακολουθῇ κηρύττων πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ εἰδωλολάτραις, καὶ διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἐπὶ ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος ἐκεῖ. Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Κορίνθου κατηγοροῦσαν τότε τὸν Παῦλον πρὸ τοῦ Ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας Γαλλίωνος ὅτι διαστρέφει τὴν Ἰουδαϊκὴν Θρησκείαν· ἀλλ' ὁ Γαλλίων δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ὁ Παῦλος, ἀφοῦ παρέμεινεν ὀλίγον ἔτι εἰς τὴν Κόρινθον, ἔφυγεν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης διὰ τὴν Ἐφεσον. Κατὰ τὴν διαμονὴν του ὁ Παῦλος ἐν Κορίνθῳ ἔγραψε τὰς δύο πρώτας αὐτοῦ ἐπιστολάς πρὸς Θεσσαλονικεῖς. x

7) Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει εἰς Ἱερουσαλήμ, συλλαμ-
βάνεται καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ρώμην·
τελευτῆ τοῦ Παύλου.

Ἀφοῦ ἀνεχώρησεν ὁ Παῦλος ἐκ Κορίνθου, ἦλθεν εἰς τὴν Ἔφεσον, καὶ κατόπιν εἰς πλείστας πόλεις τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, τέλος δὲ ἠθέλησε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ, ἐνῶ εὕρισκετο ὁ Παῦλος μίαν ἡμέραν εἰς τὸ ἱερόν τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπετέθησαν ἐναντίον αὐτοῦ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἀφοῦ τὸν ἔσυραν ἔξω τοῦ ναοῦ, ἐζήτησαν νὰ τὸν φονεύσουν· τότε κατέφθασεν ὁ χιλιάρχος μετὰ στρατιωτῶν καὶ ἠλευθέρωσε τὸν Παῦλον ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ὄχλου, διέταξε δὲ τοὺς στρατιώτας νὰ τὸν δέσουν μὲ διπλὴν ἄλυσιν, καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸν στρατῶνα· ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ χιλιάρχος ἐφοβήθη μὴ ὁ ἐξηγριωμένος ὄχλος φονεύσῃ τὸν Παῦλον, ἔστειλε τοῦτον πρὸς τὸν ἐν Καισαρείᾳ διαμένοντα Ρωμαῖον ἡγεμόνα Φήλικα, ὁ ὁποῖος ἐκράτησεν αὐτὸν ἐπὶ δύο ἔτη εἰς τὴν φυλακὴν, μέχρις ὅτου διωρισθῇ νέος ἡγεμὼν ὁ Φῆστος. Ἐπειδὴ δ' ὁ Παῦλος, ὡς Ρωμαῖος πολίτης, ἐζήτησε νὰ δικασθῇ πρὸ τοῦ Καίσαρος τῆς Ρώμης, ἐπεβιβάσθη πλοίου διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς Ρώμην· κατὰ τὸν πλοῦν συνέβη ναυάγιον, οὐδεὶς ὁμοῦς ἐπνίγη, ἀλλὰ πάντες οἱ ἐπιβάται διεσώθησαν εἰς τὴν νῆσον Μελίτην, ὅθεν μετὰ τρίμηνον διαμονὴν ἐξηκολούθησαν τὸν πλοῦν εἰς Ρώμην. Ἐν Ρώμῃ ὁ Παῦλος ἔμεινε δύο ἔτη εἰς τὴν φυλακὴν, ἔχων πλήρη ἐλευθερίαν νὰ κηρύττῃ, δικασθεὶς δὲ ἠθωώθη

καὶ ἀφέθη ἐλεύθερος. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἀφοῦ διῆλθεν ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἦλθεν εἰς Ρώμην, ἔνθα πάλιν συνελήφθη καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον μετὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἐπὶ Νέρωνος, κατὰ τὸ 67 μ. Χ.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἐργασθεὶς ὅσον οὐδεὶς ἄλλος διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν, διὸ καὶ ἀπόστολος τῶν ἔθνῶν καλεῖται, συνέγραψε καὶ ἐπιστολάς, περιεχομένας ἐν τῷ κανόνι τῆς Καινῆς Διαθήκης, αἱ ὁποῖαι ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς μιᾶς πόλεως ἢ πρὸς ὠρισμένα ἄτομα. Τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τούτου ἀποστόλου ἐφορτᾶζει ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία μετὰ τῆς μνήμης τοῦ ἀποστόλου Πέτρου κατὰ τὴν 29ην Ἰουνίου. ✕

8) Ὁ ἀπόστολος Πέτρος.

Ὁ Σίμων, ὁ διὰ τὴν θερμότητα τῆς πίστεώς του ἐπικληθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος Πέτρος (ἀραμαῖστί Κηφᾶς), ἦτοι βράχος, ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωῆ, ἀδελφὸς δὲ τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, καὶ ἐγεννήθη εἰς Βηθθαϊδά, μικρὰν πόλιν τῆς Γαλιλαίας, πλησίον τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἐγένετο κατ' ἀρχὰς μαθητῆς τοῦ Προδρομοῦ καὶ ἔπειτα τοῦ Σωτῆρος, ἀναδειχθεὶς κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων. Ἔνεκα τῆς θερμότητος του πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Σωτῆρα ἰδιαιτέρως ἠγαπᾶτο ὑπὸ τούτου, δείγματα δὲ τῆς τοιαύτης ἰδιαιτέρας εὐνοίας ἔχομεν ὅτι ἦτο εἷς ἐκ τῶν τριῶν, τοὺς

ὁποίους παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ὁ Σωτὴρ κατὰ τὴν μεταμόρφωσιν καὶ ἐν Γεθσημανῇ, καί, ὅτι ἤξιώθη νὰ γίνῃ εἰς τῶν πρώτων μαρτύρων τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν πενηκοστὴν τοῦ ἔτους 33 εἶδομεν πῶς ὁ λόγος τοῦ Πέτρου συνετέλεσεν εἰς τὴν ἰδρυσιν τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας οὗτος εἰργάζετο ἀδιακόπως κηρύττων καὶ θαυματουργῶν, ἀδιαφορῶν διὰ πάντα διωγμὸν καὶ κίνδυνον. Μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου ἐκήρυσεν ὁ Πέτρος καὶ ἐκτὸς τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Παλαιστίνης, ἔνθα ἐτέλεσε καὶ διάφορα θαύματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν ἀνάστασιν τῆς Ταβιθά εἰς τὴν Ἰόπην. Ἐπανελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα συνελήφθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, ὅθεν ἀπηλευθερώθη δι' ἀγγέλου, ἀπελθὼν δ' ἐξ Ἱεροσολύμων, ἐκήρυσεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας. Περὶ τὸ τέλος τοῦ

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος.

βίου του ἦλθεν εἰς Ρώμην, ἐκεῖ δὲ συλληφθεὶς ἀπέθανε μετὰ τοῦ Παύλου μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος συνέγραψε καὶ δύο ἐπιστολάς, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὸν κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης.

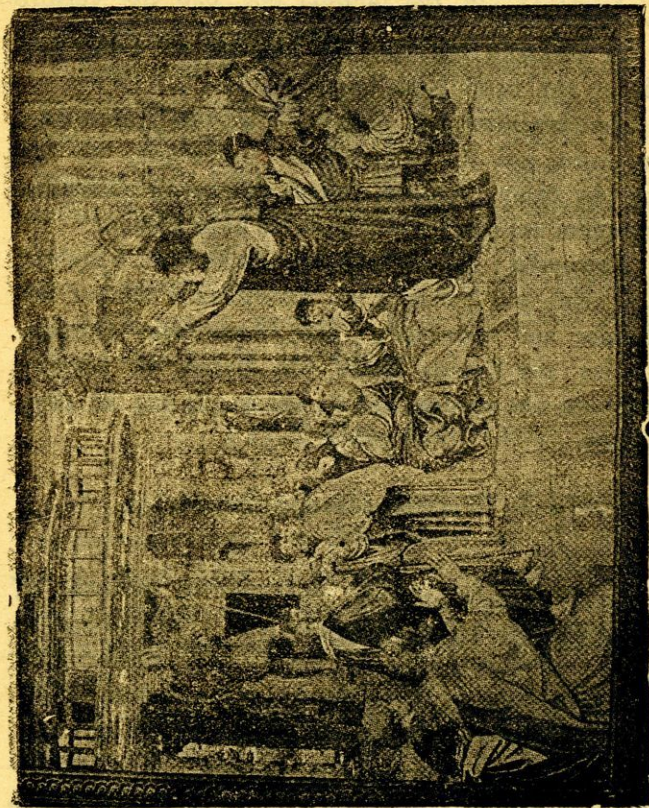
Κατὰ τὴν 29ην Ἰουνίου, ὅτε τελεῖται ἡ μνήμη τῶν ἁγίων, ἐνδόξων καὶ πανευφήμων Ἀποστόλων καὶ πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, ψάλλεται τὸ ἐξῆς τροπάριον: «Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι, καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἑρμηνεία : Σεῖς οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων καὶ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, μεσιτεύσατε πρὸς τὸν Σωτῆρα, ὁ ὁποῖος εἶναι κύριος πάντων τῶν ὄντων, διὰ τὴν χάριση εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον καὶ τὸ μέγα ἔλεός του εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

9) Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας.

Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἦτο, ὡς εἶπομεν, ἀδελφὸς τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἦτο δὲ καὶ αὐτὸς ἀλιεύς. Μαθητὴς κατὰ πρῶτον τοῦ Προδρόμου ἔμαθε παρ' αὐτοῦ περὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ προσῆλθε πρὸς αὐτόν, γενόμενος ὁ πρῶτος τῶν Ἀποστόλων, διὸ καὶ πρωτόκλητος λέγεται, ὁδηγήσας ὕστερον καὶ τὸν ἀδελφόν του Πέτρον πρὸς αὐτόν.

Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους χώρας, καὶ δὴ τὴν Σκυθίαν, τὴν

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κηρύττων ἐν Ἀθήναις.

Θράκην καὶ τὴν Ἀχαΐαν, ἐνθα κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν ἐμαρτύρησεν εἰς Πάτρας, αἱ ὁποῖαι διὰ τοῦτο τὸν τιμῶν ὡς πολιοῦχον αὐτῶν ἄγιον.

Ἡ ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου τὴν 30ὴν Νοεμβρίου.

Ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς : «Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Ἑρμηνεία : Σὺ, ὦ Ἀνδρέα, ἐπειδὴ εἶσαι ὁ πρῶτος κληθεὶς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς ἀποστολικὸν ἀξίωμα καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου, παρακάλει τὸν Κύριον ὄλων τῶν ὄντων νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα του ἔλεος.

10) Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, καταγόμενος πιθανῶς ἐξ Ἀντιοχείας, ἦτο ἰατρὸς τὸ ἐπάγγελμα. Πότε κατηχήθη εἰς τὸν Χριστιανισμὸν δὲν γνωρίζομεν. Συναντηθεὶς μετὰ τοῦ Παύλου εἰς τὴν Τρωάδα ἔκτοτε ἐγένετο ὁ πιστός του σύντροφος εἰς τὰς ἀποστολικὰς πορείας του, ἐλθὼν μετ' αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Παρ' αὐτοῦ μαθὼν τὰ κατὰ τὸν Σωτῆρα κατέγραψεν αὐτὰ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του, τὸ ὅποιον ἱστορεῖ τὰ μέχρι τῆς ἀναλήψεως τοῦ Σωτῆρος γενόμενα· συνέχεια δὲ τοῦ εὐαγγελίου εἶναι αἱ ὑπὸ τοῦ ἰδίου γραφεῖσαι Πράξεις τῶν ἀπο-

στόλων, και ἰδίᾳ τοῦ Πέτρου και τοῦ Παύλου, πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Κατὰ τινα παράδοσιν ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἦτο και ζωγράφος, γενόμενος ὁ πρῶτος ζωγράφος τῆς Ἐκκλησίας. Λέγεται ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς ἀπέθανε μαρτυρικῶς ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας, ὅθεν ὁ υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου Κωνσταντῖος μετεκόμισεν ἔπειτα τὸ ἱερὸν λείψανόν του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐφορτάζει τὴν μνήμην τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, ὁ ὁποῖος τιμητικῶς φέρει τὸν τίτλον τοῦ ἀποστόλου, κατὰ τὴν 18 Ὀκτωβρίου.

11) Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι.

Οἱ πρῶτοι μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος, οἱ ὁποῖοι διαρκῶς παρηκολούθουν τὴν διδασκαλίαν και τὴν ἐν γένει δρασίαν αὐτοῦ, ἦσαν, ὡς γνωστόν, οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι, οὕτω κληθέντες, διότι ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἵνα κηρύξουν τὴν θεϊαν διδασκαλίαν.

Οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι εἶναι οἱ ἑξῆς: Ἀνδρέας και Πέτρος, υἱοὶ τοῦ Ἰωανᾶ· Ἰάκωβος και Ἰωάννης, υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου· Ἰάκωβος και Ἰούδας ἡ Λεβαῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος, υἱοὶ τοῦ Ἀλφαίου· Φίλιππος και Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος, φίλοι· Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος· Ματθαῖος ὁ τελώνης· Σίμων ὁ Κανανίτης, ὁ και ζηλωτὴς καλούμενος και Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, τὸν ὁποῖον αὐτοκτονήσαντα ἀντικατέστησεν ὁ Ματθίας. Ὁ

δὲ Παῦλος, ὁ τρισκαίδεκατος τῶν ἀποστόλων, ἐγένετο ἀπόστολος, ὡς εἶδομεν, μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος· καὶ θεωρεῖται ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, ὡς κηρύξας τὸν Χριστιανισμόν εἰς τὰ ἔθνη, δηλαδὴ τοὺς εἰδωλολάτρους. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀποστόλων Ἀνδρέου καὶ Πέτρου εἵπομεν τὰ δέοντα, ἤδη δὲ λέγομεν περὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων.

Ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης, κατήγοντο ἐκ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦσαν ἀλιεῖς τὸ ἐπάγγελμα. Περὶ μὲν τοῦ Ἰακώβου γνωρίζομεν ὅτι ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον ἐν Ἱεροσολύμοις (44 μ. Χ.), περὶ δὲ τοῦ Ἰωάννου ὅτι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος διέτριβεν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐγκατασταθεὶς τέλος ἐν Ἐφέσῳ, ἔνθα ἔμεινε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, ἀποθανὼν εἰς βαθυτάτον γῆρας. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ἐν Ἐφέσῳ, μὴ δυνάμενος ἐκ τοῦ γήρατος νὰ ὀμιλῇ διὰ μακρῶν, ἔλεγε πρὸς τὸν λαὸν μόνον: «Τέκνα μου ἀγαπητά, ἀγαπάτε ἀλλήλους», Ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀπετέλουν μετὰ τοῦ Πέτρου, ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὴν τριάδα τῶν μᾶλλον ἀγαπητῶν μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος, εἰς τὸν Ἰωάννην δὲ θνήσκων ὁ Σωτὴρ ἀνέθηκε τὴν φροντίδα περὶ τῆς Μητρὸς του. Ὁ Ἰωάννης συνέγραψε τὸ εὐαγγέλιον καὶ τρεῖς ἐπιστολάς, κατὰ τὴν ἔξορίαν του δὲ εἰς τὴν νῆσον Πάτμον, συνέγραψε καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, ἔνθα ἀποκαλύπτει, δηλαδὴ φανερῶνει, τὸν μέλλοντα θρόμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ὁ Φίλιππος ἐκήρυξεν ἐν Φρυγίᾳ ἔνθα ὑπέστη, κατὰ τινα παράδοσιν, μαρτυρικὸν θάνατον. Κατ' ἀρχαίας παραδόσεις ὁ Βαρθολομαῖος ἐκήρυξεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Θωμᾶς εἰς τὴν Παρθίαν καὶ ἄλλας χώρας τῆς Ἀσίας, ὁ Ματθαῖος, ὁ συγγραφεὺς τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς Αἰθιοπίαν καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἀπὸ τῶν δώδεκα τούτων Ἀποστόλων πρέπει νὰ διακρίνωμεν Ἰάκωβον καὶ Ἰούδαν τοὺς ἀδελφοθέτους, τοὺς συγγραφεῖς καθολικῶν ἐπιστολῶν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ· λέγονται δὲ οὗτοι ἀδελφόθεοι πιθανώτατα ὡς τέκνα τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνήστορος, ἐκ γάμου του προσηγηθέντος τῆς μνηστείας του μετὰ τῆς Παρθένου Μαρίας. Ὁ Ἰάκωβος οὗτος ὁ ἀδελφόθεος ἐγένετο ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας, καὶ ὑπέστη ἐκεῖ μαρτυρικὸν θάνατον.

Ἡ Ἐκκλησία τιμῶσα ἰδιαίτερος τὴν μνήμην ἐνὸς ἐκάστου τῶν Ἀποστόλων ἐορτάζει τὴν μνήμην καὶ τῶν δώδεκα ἀπὸ κοινοῦ τὴν 30ὴν Ἰουνίου. ✕

12) Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διοικήσεως αὐτῶν· διάκονοι, πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι, ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι.

Ἐφ' ὅσον ἔζων οἱ ἀπόστολοι, εἶχον οὗτοι τὴν γενικὴν ἐπίβλεψιν ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ εὐαγγελισταὶ διέδιδον τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους χώρας, ἐπὶ δὲ ἄνδρες, οἱ διάκονοι, ἠσχολοῦντο εἰς Ἱεροσόλυμα ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν διανομὴν ἐλεημοσυνῶν μεταξὺ

τῶν πτωχῶν. Εἰς ἐκάστην Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἴδρουν οἱ ἀπόστολοι, ἐγκαθίσταν προΐσταμένους τῆς κοινότητος (τοὺς ἐπισκόπους), οἱ ὅποιοι ἐξέλεγον ἄνδρας ἰκανοὺς ὡς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους· βραδύτερον οἱ διάκονοι ἐγένοντο οἱ βοηθοὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων εἰς τὴν τέλει τῶν τῆς λατρείας. Κατὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους ὑπῆρχον καὶ διακόνισσαι (ἢ πρεσβύτεραι ἢ χῆραι), αἱ ὁποῖαι ἐφρόντιζον διὰ τὴν κατήχησιν καὶ τὸ βάπτισμα τῶν γυναικῶν, ὡς καὶ διὰ φιλανθρωπικὰ ἔργα. Τοιαῦται διακόνισσαι ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀνατολήν μέχρι τοῦ ὀγδόου αἰῶνος.

Ὁ ἐπίσκοπος θεωρεῖται διάδοχος τῶν ἀποστόλων καὶ διηύθυνε τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τῆς κοινότητος.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται ἐκτάκτως οἱ ἐπίσκοποι εἰς συνόδους πρὸς λύσιν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρχῶν τοῦ τρίτου αἰῶνος ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται κατ' ἔτος οἱ ἐπίσκοποι ἐκάστης ἐπαρχίας εἰς τὴν πρωτεύουσάν της, τὴν μητρόπολιν. πρὸς σύσκεψιν διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τῆς ἐπαρχίας, καὶ ἀπετέλουν τὰς καλουμένας ἐπαρχιακὰς συνόδους. Εἰς τὰς συνόδους ταύτας προήδρευεν ὁ ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας (ὁ μητροπολίτης), ὁ ὁποῖος βαθμηδὸν ἔλαβεν ὑπέροχον θέσιν μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων τῆς δικαιοδοσίας του, καὶ εἶχε τὴν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τῆς ἐπαρχίας των.

Ἐκ τῶν μητροπολιτῶν τούτων πάλιν ἐνωρὶς διεκρίθησαν οἱ μητροπολίται τῶν τριῶν ἐνδοξοτέρων τότε πό-

λεων, ἔνθα Ἀποστολοὶ εἶχαν κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιον (ἀποστολικάι ἔδραι), ἦτοι τῆς Ρώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. Βραδύτερον προσετέθησαν εἰς τούτους ὁ ἐπίσκοπος τῆς νέας πρωτεύουσης τοῦ κράτους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως τῶν παθῶν τοῦ Σωτῆρος, τῶν Ἱεροσολύμων.

Οἱ πέντε οὗτοι ἐπίσκοποι, καλούμενοι ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἔξαρχοι, ἀπὸ δὲ τοῦ πέμπτου αἰῶνος πατριάρχαι, ἀπέκτησαν κατὰ μικρὸν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν ἐπὶ τῶν λοιπῶν μητροπολιτῶν τῆς περιφερείας των, καὶ οὕτως ἐμορφώθη τὸ πατριαρχικὸν σύστημα. Οἱ πατριάρχαι ὅλοι ἦσαν ἴσοι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν ἐξουσίαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐδικαιούτο ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ πράγματα τοῦ ἄλλου.

13) Ἀποστολικάι Ἐκκλησίαι, σχέσεις αὐτῶν.

Ἀποστολικάι Ἐκκλησίαι λέγονται αἱ ἰδρυθεῖσαι ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν μαθητῶν αὐτῶν. Τοιαῦται Ἐκκλησίαι εἶναι αἱ ἰδρυθεῖσαι ἐν Παλαισίτῃ ὑπὸ τοῦ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων· ἐν Συρίᾳ, Κιλικίᾳ, Ἀραβίᾳ, Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Ἑλλάδι, ταῖς ἑλληνικαῖς νήσοις Κρήτῃ καὶ Κύπρῳ καὶ ἀλλαγῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· ἐν Πάτραις, κατὰ τὴν παράδοσιν, ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου, ἐν Βοιωτίᾳ ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ τοῦ Μάρκου, ἐν ἀνατολικαῖς Ἰνδίαις ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἀλλαγῷ. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, τῇ Ρώμῃ, ἐκηρύχθη ὁ Χριστιανισμὸς πιθανώτατα ὑπὸ Χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἦλθον ἐκεῖ χάριν ἐμπορικῶν ὑπο-

θέσεων. Εἰς τὴν Ῥώμην δέ, ὡς εἶπομεν, ἐδίδαξαν καὶ ἐμαρτύρησαν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος. Ἡ Ῥώμη εἶναι ἡ μόνη πόλις τῆς Δύσεως, ἔνθα ἐκήρυξαν ἀσφαλῶς ἀποστολοι, ἡ μόνη ἀποστολικὴ ἔδρα τῆς Δύσεως.

Ἐκ τῶν χωρῶν τούτων διεδόθη ταχέως ὁ Χριστιανισμὸς πανταχοῦ τοῦ κόσμου, καὶ ἤδη τὸν δευτέρου αἰῶνα δὲν ὑπῆρχε σχεδὸν γνωστὸν γένος Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων, εἰς τὸ ὅποιον δὲν εἶχε γνωστῆ τὸ Εὐαγγέλιον. Αἱ ἀποστολικαὶ αὗται Ἐκκλησίαι διετήρουν ἀδελφικὰς σχέσεις πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰς νέας ἰδρυόμενας Ἐκκλησίας, τηροῦσαι τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης.

14) Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων. Μάρτυρες τῆς νέας Θεησκείας. Ὁ ἅγιος Δημήτριος ὁ ἅγιος Γεώργιος.

Εἶδομεν ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς Ἐκκλησίας ἤρχισαν νὰ καταδιώκουν τοὺς Χριστιανούς. Ἀλλὰ πολὺ ἀγριωτέρους διωγμοὺς ὑπέστησαν οἱ Χριστιανοὶ ἐκ μέρους τῶν ἐθνικῶν, ὡς ἐλέγοντο οἱ εἰδωλολάτραι. Ἀπὸ τοῦ Νέρωνος (67 μ. Χ.) μέχρι τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (313 μ. Χ.), ἐκτὸς μικρῶν διαλειμμάτων εἰρήνης, οἱ Χριστιανοὶ ἐξωρίζοντο, ἐφυλακίζοντο καὶ ἀπέθνησκον μαρτυρικῶς, ὡς κοινοὶ κακοῦργοι.

Οἱ λόγοι τῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν τούτων διωγμῶν ἦσαν ποικίλοι. Οἱ αὐτοκράτορες δὲν ἠδύναντο νὰ

Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἐν μέσῳ ἐπισκόπου καὶ Μεισιάνου.

βλέπουν μὲ καλὸν ὄμμα τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, διότι, ἐνῶ οὗτοι διέθετον κατὰ βούλησιν τὴν ζωὴν τῶν ὑπηκόων των, ὁ Χριστιανισμὸς διεκήρυττεν ἰσότητα μεταξὺ αὐτοκράτορος καὶ δούλου, τὴν ζωὴν τοῦ ὁποίου μόνον ὁ Θεὸς ἐξουσιάζει· ἐνῶ ἡ εἰκὼν τοῦ αὐτοκράτορος εἰμιᾶτο μὲ θείας τιμὰς καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ θάνατον ἐθεοποιεῖτο, ὁ Χριστιανισμὸς, κηρύττων τὴν λατρείαν μόνον τοῦ ἑνὸς Θεοῦ, ἀπαγορεύει πᾶσαν τοιαύτην ἀνθρωπολατρείαν· ἡ ὑπακοὴ εἰς τὴν πολιτείαν ἦτο ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ ῥωμαίου πολίτου, ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν θεῖον νόμον ἦτο τὸ πρῶτον καθῆκον τοῦ Χριστιανοῦ. Διὰ πάντα ταῦτα ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία ἐθεωροεῖτο ὡς ἀντιστρατευομένη πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πολιτείας καὶ τῶν αὐτοκρατόρων. Οἱ ἱερεῖς, οἱ ἀγαματοποιοί, οἱ ἀναθηματοποιοὶ ἐζημιούντο χρηματικῶς διὰ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς νέας Θρησκείας. Οἱ φιλόσοφοι ἔτρεφον περιφρόνησιν πρὸς Θρησκείαν ἔχουσαν τὴν ἀρχὴν ἐκ χώρας ἀσήμευ, τῆς Παλαιστίνης. Ὁ λαὸς διέκειτο δυσμενῶς πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν, τὸ μὲν ἐκ φυσικῆς ἐμμονῆς καὶ ἀγάπης εἰς τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του, τὸ δὲ ἐξ εὐπιστίας, πιστεύων εἰς τὰς κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ συκοφαντίας, καὶ ἀποδίδων τὰ συμβαίνοντα τυχὸν δυστυχήματα, ὡς πυρκαϊάς, σεισμούς, πλημμύρας, λιμούς, ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν, εἰς τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῆς κοινωνίας, ἡ ὁποία ἠνείχετο τοὺς χριστιανούς.

Ὁ πρῶτος διωγμὸς συνέβη ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος· εἰς τὴν Ρώμην ἔγινε μεγάλη πυρκαϊά, ἡ ὁποία ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν αἰμοχαρῆ αὐτοκράτορα·

Ἅγιος Γεώργιος.

οὗτος θέλων ν' ἀπομακρύνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ πᾶσαν ὑποψίαν ἀπέδωκε τὴν εὐθύνην τῆς πυρκαϊᾶς εἰς τοὺς Χριστιανούς, κατὰ τῶν ὁποίων ἐπετέθη ὁ λαὸς μετὰ λύσεως. Τὰ σώματα τῶν Χριστιανῶν περιετυλίσσοντο εἰς δέρματα ἀγρίων θηρίων καὶ ἐρρίπτοντο βορὰ εἰς τοὺς κύνας, ἢ ἀφοῦ ἠλείφοντο μὲ πύσσαν, ἀνηρτῶντο εἰς δοκοὺς καὶ ἠνάπτοντο διὰ νὰ φωτίζον ὡς ἕνσαρκοι λαμπάδες τοὺς κήπους τῆς Ῥώμης. Τότε ἐμαρτύρησαν εἰς Ῥώμην οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων Πέτρος καὶ Παῦλος (67μ. Χ.). Ἐπὶ Δομιτιανοῦ (82 — 96) ἡ προσέλευσις εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐχαρκτηροῦζετο ὡς ἔγκλημα ἀθείας, πλεῖστοι δὲ ἐξωρίσθησαν, ἐβασανίσθησαν καὶ ἐθατατάωθησαν. Καὶ ἐπὶ Τραϊανοῦ (98 — 117) κατεδιώχθησαν πάλιν οἱ Χριστιανοί, θεωρούμενοι ὡς μέλη ἀπηγορευμένης ἐταιρείας· μετὰξὺ ἄλλων ἐμαρτύρησεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων Συμεών, ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν συγγενῆς τοῦ Σωτῆρος εἰς ἡλικίαν 126 ἐτῶν· καὶ ὁ γέρον ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Ἰγνάτιος ἐστάλη σιδηροδέσμιος εἰς Ῥώμην καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰ θηρία. Ἐπὶ Ἀντωνίου τοῦ εὐσεβοῦς (138 — 161) ἐμαρτύρησεν ἐπὶ πυρᾶς ἐν Σμύρνῃ ὁ τελευταῖος μαθητῆς τῶν ἀποστόλων, ὁ γέρον ἐπίσκοπος Σμύρνης Πολύκαρπος, διότι δὲν ἐδέχθη ν' ἀπαρνηθῇ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Σωτῆρα, τὸν ὁποῖον ἐπὶ 36 ἔτη πιστῶς ὑπηρέτησε. Διωγμοὶ σφοδροὶ συνέβησαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Μάρκου Αὐρηλίου (161 — 181), Σεπτίμιου Σευήρου (193 — 212), καὶ Ἰδία ἐπὶ Δεσίου (240 — 251), ὁ ὁποῖος διέταξεν ἐφαρμογὴν φοβερῶν βασάνων κατὰ τῶν ἀρ-

νουμένων νὰ θύσουν εἰς τὰ εἶδωλα, ὅτε πλείστοι ἐπίσκοποι ἔπесον θύματα. Μετὰ τοὺς διωγμοὺς ἐπὶ Γάλλου καὶ Οὐαλεριανοῦ, ἐπὶ 43 ἔτη ἀπήλασαν οἱ Χριστιανοὶ εἰρήνης (268—303). Ἄλλὰ τὴν εἰρήνην ταύτην διεδέχθη φοβερὰ θύελλα, ἣτοι ὁ σφοδρότερος πάντων τῶν προηγουμένων διωγμῶν, ὁ ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (284—305). Οὗτος ἀπὸ τοῦ 303 ἐξέδωκε σειρὰν διαταγμάτων, διὰ τῶν ὁποίων σφοδρῶς κατεδίκασε τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἐπέβαλε ποινὴν θανάτου εἰς τοὺς ἀρνούμενους νὰ θύσουν εἰς τὰ εἶδωλα. Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον ἐμαρτύρησαν πλείστοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος ὁ μυροβλήτης.

● μεγαλομάρτυς καὶ τροπαιοφόρος Γεώργιος ἐγεννήθη εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας, κατήγετο ἐκ γονέων εὐγενῶν καὶ πλουσίων, καὶ νέος ἔτι ὢν κατεῖχεν ἀνώτερα στρατιωτικὰ ἀξιώματα. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του διένειμε τὰ χρήματά του εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἠλευθέρωσεν ὅλους τοὺς δούλους του. Ἐπειδὴ προσηλύτισε πολλοὺς εἰς τὸν Χριστιανισμόν, μεταξὺ τῶν ὁποίων, κατὰ τὴν παράδοσιν, καὶ συγγενεῖς τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ, μετὰ πολλὰ μαρτύρια ἀπεκεφαλίσθη κατὰ διαταγὴν τούτου (304). Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Γεωργίου κατὰ τὴν 23ην Ἀπριλίου, τὸ δ' Ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς ἔχει οὕτως : «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἑλευθερωτῆς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπερμαχος, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε

Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν». Ἐν τῷ τροπαρίῳ τούτῳ καλεῖται ὁ ἅγιος ἐλευθερωτὴς τῶν αἰχμαλώτων, ἐπειδὴ ἠλευθέρωσε τοὺς δούλους του, ὑπερασπιστὴς τῶν πτωχῶν, διότι εἰς αὐτοὺς διένειμε τὴν περιουσίαν του· ἰατρὸς ἀσθενούντων, διότι πολλοὺς ἀσθενεῖς ἐθεράπευσε· βασιλέων ὑπέρμαχος, διότι ἐθριάμβευσε πολεμῶν [κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ κράτους, διὸ καὶ τροπαιοφόρος λέγεται, δηλαδὴ νικητῆς. Ὡστε τὸ ἀπολυτικίον δύναται νὰ ἐξηγηθῆ ὡς τῷ: Σὺ, ὦ νικητὰ, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, ὁ ὁποῖος ἠλευθέρωσες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐβοήθησες τοὺς πτωχοὺς, ἐθεράπευσες ἀσθενεῖς, ἐπολέμησες ὑπὲρ τῶν βασιλέων κατὰ τῶν ἐχθρῶν, μεσίτενε δι' ἡμᾶς πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν μας διὰ νὰ σωθοῦν αἱ ψυχαὶ μας.

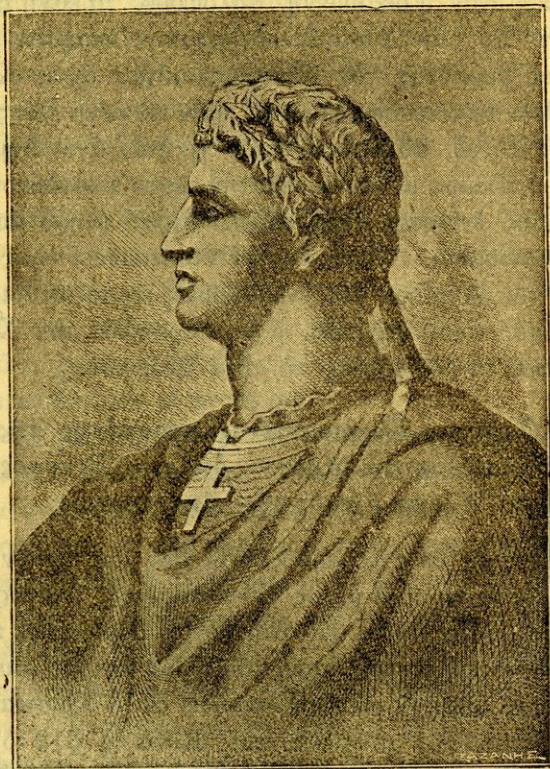
Ὁ μεγαλομάρτυς καὶ μυροβλήτης Δημήτριος ἐγεννήθη ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐπίσης ἐξ εὐγενῶν γονέων, καὶ ἔλαβεν ὑψηλὰ ἀξιώματα εἰς τὴν πολιτείαν. Ἐπειδὴ ὁμῶς προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακάς, ἔνθα ὁ ἅγιος παρηγοία ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους αὐτόν. Μεταξὺ ἄλλων ἦλθε πρὸς αὐτὸν [καὶ] Νέστωρ τις, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν τοῦ ἁγίου, προκειμένου νὰ παλαση εἰς τὸ στάδιον πρὸς τὸν εἰδωλολάτρην γίγαντα Λυαῖον· ἐπειδὴ δ' ὁ Νέστωρ ἐνίκησε καὶ ἐφόνευσε τὸν Λυαῖον εἰς τὸ στάδιον, ἀπεδόθη ἡ νίκη εἰς τὰς εὐχὰς τοῦ ἁγίου, καί, κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Μαξιμιανοῦ, ἐφονεύθη ἐν τῇ φυλακῇ (306), ἐτάφη δ' ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἔνθα σώζεται ὁ τάφος του. Ἡ ἐκκλησία ἡμῶν τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ

ἀγίου κατὰ τὴν 26ην Ὀκτωβρίου, τὸ δὲ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς ἔχει οὕτω : «Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένην, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν, ἐν τῷ σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως ἄγιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος». Δηλαδὴ : Σέ, ὦ ἀθλοφόρε, ἦτοι νικητὰ, ἄγιε Δημήτριε, εὔρεν ὁ κόσμος μέγαν προστάτην εἰς τοὺς κινδύνους, σέ, ὁ ὁποῖος ἐνίκησες τοὺς εἰδωλολάτραις (κηρύττων τὸν Χριστιανισμόν). Ὅπως λοιπὸν ἐταπεινώσες τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Λυαίου, ὅτε ἐνεθάρρυνες εἰς τὸ στάδιον τὸν Νέστορα, τοιουτοτρόπως, ἄγιε, παρακάλει τὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν τὰ μᾶς χάριση τὸ μέγα ἔλεός του. ✕

15) Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς νέας Θρησκείας τὸ λάβαρον ὁ τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ ἁγία Ἐλένη ὁ ναὸς τῆς Ἀναστάσεως.

✕ Τέλος εἰς τοὺς φοβεροὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοὺς ἔθεσε τέρμα ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ἀναγορευθεὶς Καῖσαρ εἰς τὴν Δύσιν ἀπὸ τοῦ 306, ὁ ὁποῖος εἶχε κληρονομήσει εὐσέβειάν τινα παρὰ τοῦ ἡλίου πατρὸς του Κωνσταντίνου Χλωροῦ καὶ εἶχεν ἐννοήσει ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἦτο ἡ Θρησκεία τοῦ μέλλοντος. Κατὰ τὸ 312 ὁ μέγας Κωνσταντῖνος πολεμῶν πρὸς τὸν Αὐγουστον Μαξέντιον εἶδεν ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνωθεν τοῦ ἡλίου τὸ φωτεινὸν σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ τὰς λέξεις «ἐν τούτῳ νίκα», τὴν ἰδίαν δὲ νύκτα εἶδεν ἐν ὄνειρῳ μετὰ τοῦ φανέντος οὐρανόσιου σημείου τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος παρήγγειλεν εἰς

αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ τὴν σημαίαν τοῦ σταυροῦ, ὡς
ὄπλον κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὑπή-

Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.

κουσε καὶ κατασκεύασε ταύτην, ἔθηκε δ' ἐπ' αὐτῆς, ἐκτὸς
τοῦ Σταυροῦ καὶ τὸ μονόγραμμα τοῦ ὀνόματος τοῦ
Χριστοῦ, ὀνομάζεται δ' ἡ σημαία αὕτη λάβαρον.

Ὁρμήσας τότε κατὰ τοῦ Μαξενίου ἐνίκησεν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ ἀπέδωκε τὴν νίκην εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Χριστοῦ, ἐκήρυξε μετὰ τοῦ συνάρχοντός του ἐν τῷ ἀνατολικῷ κράτει, τοῦ Λικινίου, τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας (313) καὶ παρεχώρησε διάφορα προνόμια εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Λικίνιος ἤρχισε πάλιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἐθνικὴν Θρησκείαν, ἐξεργάγη ταχέως πόλεμος μετὰ τῶν δύο συναρχόντων ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κωνσταντίνου ἐνίκησεν ὁ Χριστιανισμός. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, γενόμενος αὐτοκράτωρ, ὑπεστήριξε θερμῶς τὸν Χριστιανισμόν, χωρὶς ὁμοῦς καὶ νὰ καταδιώξῃ τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν. Τῷ 330 μετέφερε τὴν ἔδραν τοῦ κράτους ἀπὸ Ῥώμης εἰς Βυζάντιον, τὸ ὁποῖον μετονομασθὲν ἔκτοτε Κωνσταντινούπολις, ἔγινεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ὄλιγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἐβαπτίσθη, τὴν δὲ 21ην Μαΐου 337 ἀπέθανεν εἰς Νικομήδειαν, καὶ τὸ σῶμα του μεταφερθὲν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, τὸν ὁποῖον αὐτὸς εἶχεν ἰδρύσει.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, θέσας τέραμα εἰς τοὺς διωγμούς, καὶ ἐπιτρέψας τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀνεδείχθη μέγας προστάτης τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία τιμᾷ τοῦτον ὡς ἅγιον Ἰσαπόστολον.

Ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἔδειξε μετὰ τῶν ἄλλων τὴν ἀγάπην του εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἰδρύσας εἰς διαφόρους μεγαλοπόλεις τῆς Ἀνατολῆς μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὡς τὸν ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας καὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐπιμελεῖα τῆς μητρὸς του,

τῆς ἁγίας Ἑλένης, τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως ἐπὶ τοῦ ἁγίου Τάφου ἐν Ἱεροσολύμοις, ὁ ὁποῖος σήμερον ἔτι εἶναι τὸ ἱερὸν προσκύνημα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Ἐντὸς τοῦ ναοῦ τούτου πανηγυρικῶς ἀνυψώθη πρὸς προσκύνησιν ὁ τίμιος Σταυρός, ὁ ὁποῖος εὐρέθη παρὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῆς ἁγίας του μητρὸς Ἑλένης (21 Μαΐου) ψάλλεται τὸ ἐξῆς Ἀπολυτίκιον : «Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο· ἦν περισῶζε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλόανθρωπε». Δηλαδή: Κύριε, ὁ Κωνσταντίνος, ὁ ὁποῖος εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ σου καὶ δὲν ἐκλήθη εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὑπ' ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ Σοῦ τοῦ ἰδίου, ὅπως ἄλλοτε ὁ Παῦλος, παρέδωκεν εἰς τὴν ἐξουσίαν σου (προστατεύσας τὸν Χριστιανισμὸν) τὴν βασιλεύουσαν πόλιν (δηλ. τὴν Κωνσταντινούπολιν) σῶζε ταύτην, ὦ Χριστέ, μόνε φιλόανθρωπε, πάντοτε ἐν εἰρήνῃ, μὲ τὴν μεσιτείαν τῆς Θεοτόκου.

16) Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, πρεσβύτερός τις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ὁ Ἄρειος, παρανοήσας τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἐδίδασκεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός, ὡς ὁ Πατὴρ, ἀλλ' ὅτι εἶναι κτίσμα, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, τὸ πρῶτον

Ἐξωτερικὴ πρόσωπις τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις καθ' ἡμῶν τῆς Ἀγαστάσεως

ὁμως καὶ τελειότερον πάντων τῶν κτισμάτων. Ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ πρῶτον ματαίως ἐξήτησε νὰ πείσῃ τὸν Ἄρειον περὶ τῆς πλάνης του, κατεδίκασε τὴν γνώμην του καὶ διὰ τῆς συνόδου. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Ἄρειος εἶχε πολλοὺς ὀπαδοὺς, ἡ ἔρις δὲν κατέπαυσεν. Ἀφοῦ ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἄνευ ἐπιτυχίας ἀπεπειράθη νὰ κατασιγάσῃ τὴν ἔριν, φροντίζων περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ὁμονοίας τῆς Ἐκκλησίας, συνεκάλεσεν εἰς σύνοδον τοὺς ἐπισκόπους τοῦ κράτους εἰς Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας διὰ νὰ ἀποφασίσουν περὶ τοῦ ζητήματος. Εἰς τὴν σύνοδον ἐκείνην παρέστησαν διὰ πρώτην φορὰν ἐπίσκοποι ἐξ ὅλης τῆς οἰκουμένης· διὰ τοῦτο ἡ ἐν Νικαίᾳ αὕτη σύνοδος λέγεται πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος (οἰκουμενικαὶ σύνοδοι συνεκροτήθησαν ἐν ὅλῳ ἑπτὰ).

Κατὰ τὴν σύνοδον ταύτην (325) ὁ αὐτοκράτωρ ὠμίλησεν ἐν πρώτοις πρὸς τοὺς συναθροισθέντας κληρικοὺς περὶ ὁμονοίας. Μετὰ συζήτησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδίως διεκρίθη ὁ νεαρὸς διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ὁ Ἀθανάσιος, ἡ γνώμη τοῦ Ἀρείου ἀπεκηρύχθη, ὁ Ἄρειος κατεδικάσθη ὡς αἰρετικὸς, ὅπως λέγονται οἱ διαφωνοῦντες εἰς τὰ δόγματα, ἤτοι τὰς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐξωρίσθη, ὡς καὶ τινες ἐπίσκοποι ἐκ τῶν ὀπαδῶν του. Ὑπεγράφη δὲ ἔκθεσις πίστεως, διὰ τῆς ὁποίας ἐδιδάσκετο ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι τέλειος Θεός, ὡς ὁ Πατήρ, ὁμοούσιος, ἤτοι ἐντελῶς τῆς αὐτῆς οὐσίας πρὸς αὐτόν. Οὕτως ἐθριάμβευσεν ἡ διδασκαλία τοῦ εὐαγγελίου.

Ἡ ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικὴ σύνοδος ἡσχολήθη καὶ

περὶ ἄλλα τινὰ ζητήματα, μεταξὺ δ' ἄλλων καθώρισε πότε νὰ ἐορτάζεται ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα, ὥστε νὰ λείψουν αἱ διαφωναί μεταξὺ τῶν χριστιανῶν ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐκτοτε δὲ ἐορτάζεται τὸ Πάσχα τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον, ἡ ὁποία φαίνεται μετὰ τὴν 21ην Μαρτίου, ὅτε κατὰ τὸ 335 μ. Χ. ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας.

Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ ἀρειανισμὸς ἐξηκολούθει καὶ μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἀνεφάνη δὲ προσέτι καὶ νέος αἰρετικὸς, ὁ Μακεδόنيος, ὁ ὁποῖος ἠρνεῖτο τὴν θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συνεκλήθη ἡ δευτέρα οἰκουμένη σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ 381, ἡ ὁποία ἐπεκύρωσε καὶ ἀνέπτυξε τὴν ἐκθεσιν τῆς πίστεως τῆς Νικαίας, ἔδωκε δ' εἰς ταύτην τὴν μορφήν, τὴν ὁποίαν ἔχει μέχρι σήμερον [«Πιστεύω εἰς ἕνα Θεόν»]. Λέγεται δ' ἡ ἐκθεσις αὕτη τῆς πίστεως καὶ σύμβολον τῆς πίστεως, διότι εἶναι τὸ σύμβολον, τὸ σημεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου διακρίνονται οἱ ὀρθόδοξοι τῶν μὴ ὀρθοδόξων.

17) Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀνεφάνησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ μεγάλοι της διδάσκαλοι καὶ συγγραφεῖς, οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριξαν τὴν Ὄρθοδοξίαν ἐναντίον τῶν διαφόρων αἰρέσεων καὶ τῶν πολέμων τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τοὺς περιφημοτέρους τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων συγγραφέων, οἱ ὁποῖοι πιστῶς ἠκολούθησαν τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ὀνομάζομεν χάριν τιμῆς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας.

Μεταξὺ τῶν Πατέρων τούτων ἰδιάζουσαν κατέχει
θέσιν ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ

Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

σύνοδον, ἀρχιεπίσκοπος ὄν, νεαρῶτατος δὲ τὴν ἡλικίαν,
ἀνεδείχθη ὁ πρόμαχος τῆς ὀρθοδοξίας, πολεμήσας διὰ

σοβαρωτάτων ἐπιχειρημάτων τὸν Ἀρειανισμόν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐπίσκοπου Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου ἐγένετο αὐτὸς ἐπίσκοπος, διατελέσας τοιοῦτος ἐπὶ 45 ὀλόκληρα ἔτη. Διὰ τὸν ζῆλον του ὁμοῦ πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ὅτε ἡ πολιτεία αὐτοκρατόρων τινῶν ἦτο εὐνοϊκὴ πρὸς τὸν Ἀρειανισμόν, δεκάκις ἐξωρίσθη καὶ ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ἔμεινεν ἐξόριστος, κινδυνεύσας πολλάκις νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος ἔγραψε πλείστα συγγράμματα, ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ. Ἀπέθανε τὸ 373. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν πανηγυρίζει τὴν μνήμην τοῦ προμάχου τούτου τῆς Ὁρθοδοξίας τὴν 18ην Ἰανουαρίου. Τὴν δὲ 2αν Μαΐου, ὅτε ἐορτάζεται ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου του, ψάλλεται τὸ ἕξῃς Ἀπολυτίκιον: «Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θεοὺς δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν, Ἰεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας κατήσχυνας Ἀρειον· Πάτερ ὅσιε, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος». Δηλαδή: Σύ, ὁ ἱεράρχα Ἀθανάσιε, ἔγινες στύλος, ἦτοι ὑπέρμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας, ὑποστηρίζων τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὰ θεῖα δόγματα, διότι μὲ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Υἱοῦ ὡς ὁμοουσίου τοῦ Πατρὸς, ἐνίκησας τὸν Ἀρειον (ὁ ὁποῖος ὑπεστήριξε τὸ ἐναντίον). Ὅσιε πάτερ, παρακάλει τὸν Θεόν μας Χριστὸν νὰ μᾶς χαρίσῃ τὸ μέγα ἔλεός του.

18) Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ διάδοχοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀκολουθοῦντες τὴν πολιτικὴν ἐκείνου, ἔδειξαν εὐνοίαν πρὸς

τὸν Χριστιανισμόν. Μοναδικὴν ἐξάφρουν ἀπετέλεσεν ὁ Ἰουλιανὸς (361—363), ὁ ὁποῖος δὲν ἠνόηει τὸν Χριστιανισμόν, ἀλλὰ τούναντίον ἔτρεφε θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἐθνικὸν κόσμον καὶ τὴν Ἑθνικὴν θρησκείαν. Καὶ αὐτὸς μὲν κατεδίωξε τοὺς Χριστιανούς, καίτοι ὁ ἐθνικὸς ὄχλος ἐνιαχοῦ παρεξέτράπη εἰς διωγμούς, ἀλλ' ὑποστηρίζων ὄλους τοὺς αἰρετικούς, διέσχισε τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς Χριστιανούς τὰς κλασικὰς σπουδὰς, ἐξήτει δὲ νὰ δώσῃ νέαν ζωὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ἐθνικῶν ἰδεῶν καὶ ἔργων· τοιοῦτοτρόπως εἰσήγαγε τὸ κήρυγμα καὶ τὸ ἄσμα εἰς τὴν λατρείαν, ἴδρυσε φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ ἐφρόντισε περὶ ἠθικῆς βελτιώσεως τοῦ ἐθνικοῦ κλήρου. Αἱ προσπάθειαι τοῦ Ἰουλιανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη παραβάτης ἢ ἀποστάτης, ἐπειδὴ ἀπεμακρύνθη τῆς πίστεως τῶν πατέρων του, ἦσαν αἱ τελευταῖαι ἀπόπειραι τοῦ ἐκπνέοντος ἐθνισμοῦ. Τοῦτο συνησθάνθη καὶ ὁ ἴδιος, λέγεται δὲ ὅτι ἐνῶ ἀπέθνησκε πολεμῶν ἠρωϊκῶς πρὸς τοὺς Πέρσας ἀνεφώνησε : « Νενίκησας, Γαλιλαῖε ! »

19.) Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Μεταξὺ τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καταλέγεται καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, γεννηθεὶς ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καπαδοκίας, καὶ ἀκμάσας κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα. Ἡ μήτηρ του Ἐμμέλεια καὶ ἡ μάμμη του Μακρίνη, διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς αὐτῶν συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς διαμόρφωσιν τοῦ ἡθους του. Ἐσπούδασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν τῇ φιλοσοφικῇ σχολῇ

τῶν Ἀθηναίων, ἔνθα συνεδέθη ἀδελφικῶς μετὰ τοῦ
συσπουδαστοῦ του
Γρηγορίου τοῦ Να-
ζιανζηνοῦ. Κατὰ τὸν
αὐτὸν χρόνον ἐσπού-
δαζε τότε ἐν Ἀθή-
ναις καὶ ὁ Ἰουλιανὸς
ὁ παραβάτης. Ὁ μέ-
γας Βασίλειος, μετὰ
τὸ πέρας τῶν σπου-
δῶν του, ἐγένετο ἐπ'
ὀλίγον διδάσκαλος
τῆς ρητορικῆς εἰς τὴν
πατρίδα του, διέτρι-
ψε δὲ ὕστερον εἰς τὴν
ἔρημον, προσευχόμε-
νος καὶ μελετῶν, τέ-
λος ἔγινε πρεσβύτε-
ρος, κατόπιν δ' ἐπί-
σκοπος εἰς τὴν ἰδίαν
του πατρίδα.

Ὁ Βασίλειος ὡς
ἐπίσκοπος ἀνεδείχθη
ἀληθῶς μέγας, ὑπό-
δειγμα ἀγάπης πρὸς
τὸν Θεὸν καὶ τὸν
πλησίον, πράτατος
μὲν ἀφ' ἑνός, ἀλλ'

Ὁ Μέγας Βασίλειος

ἀκλόνητος ἀφ' ἑτέρου, ὅταν αἰ

περιστάσεις ἀπήτουν τοῦτο. Αὐτοκράτωρ ἦτο τότε ὁ Οὐάλης, ὁ ὁποῖος εὐνοῶν τὸν Ἀρειανισμόν, ἔστειλε τὸν ἐπίτροπόν του Μόδεστον πρὸς διαφόρους ἐπισκόπους διὰ νὰ πείσῃ αὐτοὺς μὲ ὑποσχέσεις καὶ μὲ ἀπειλάς, νὰ γείνουν Ἀρειανοί. Πολλοὶ ἐπίσκοποι ὑπεχώρουν, ὅτε ὁμως ὁ Μόδεστος παρουσιάσθη πρὸ τοῦ Βασιλείου καὶ ἐζήτηε παρ' αὐτοῦ νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν βασιλικὴν ἐπιθυμίαν, εὗρε τὸν Βασίλειον ἀκλόνητον. Ὁ Μόδεστος τότε ἠπέλιπεν αὐτὸν δι' ἐξορίας, μαρτυρίων καὶ θανάτου, ἀλλ' ὁ Βασίλειος, πλήρης θάρρους καὶ ἀξιοπρεπειᾶς ἀπήντησεν : « Ἐκ πάντων τούτων οὐδὲν φοβοῦμαι· ἀρπαγὴν τῆς περιουσίας δὲν φοβεῖται ὁ μηδὲν ἔχων, εἰμὴ ὀλίγα τινὰ παλαιὰ ἐνδύματα καὶ τινὰ βιβλία· ἐξορίαν δὲν γνωρίζω, διότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εἶμαι ὡς ξένος· μαρτύρια δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς τὸ ἀσθενὲς τοῦτο σῶμα, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ καταστρέψῃ ἡ πρώτη προσβολή· ὁ θάνατος τέλος μᾶς ἐνώνει μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πληροῖ πάσας τὰς εὐχὰς μου. Ἡμεῖς εἴμεθα πρῶτοι καὶ ταπεινοὶ πρὸς ὅλους, οὐ μόνον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώπων· ὅταν ὁμως πρόκειται περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δὲν φοβοῦμεθα. Τὸ πῦρ, τὸ ξίφος, τὰ θηρία καὶ οἱ ὄνυχες οἱ σκίζοντες τὰς σάρκας, εἶναι δι' ἡμᾶς μᾶλλον ἀπόλαυσις παρὰ φόβος· ἃ ἀκούσῃ ταῦτα καὶ ὁ βασιλεύς ». Ἡ ἀνδρική αὕτη στάσις τοῦ Βασιλείου ἐπέφερε θαυμασμόν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος ἀφῆκεν αὐτὸν πλέον ἀνενόχλητον.

Ὁ μέγας Βασίλειος φημίζεται διὰ τὴν μεγάλην του φιλανθρωπίαν· οὐ μόνον ὅτε ἦτο νέος διένειμε τὴν περι-

ουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς, ἀλλὰ καὶ ὅτε συνέβη λοιμὸς τις εἰς Καισάρειαν, ἔτρεφε πλείστους πτωχοὺς καθ' ἑκάστην εἰς τὴν οἰκίαν του· βραδύτερον δὲ γενόμενος ἐπίσκοπος ἴδρυσε καὶ συνετήρει μέγιστον πτωχοκομεῖον.

Ἄλλα καὶ ὡς ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς φημίζεται ὁ μέγας Βασίλειος συγγράψας σοφώτατα συγγράμματα ἰδίως κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ ἐρμηνευτικὰ τῆς ἀγίας Γραφῆς. Τοῦ μεγάλου Βασιλείου σφύζεται καὶ λειτουργία, ἡ ὁποία σήμερον τελεῖται δεκάκις τοῦ ἔτους, (τὰς πέντε πρώτας Κυριακὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, τὴν μεγάλην Πέμπτην καὶ τὸ μέγα Σάββατον, τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων καὶ τῶν Θεοφανείων καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἀγίου Βασιλείου). Ἡ ἐκκλησία ἡμῶν τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου Βασιλείου († 379) κατὰ τὴν πρώτην Ἰανουαρίου.

20) Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

Ὁ ἐκ Καππαδοκίας, καταγόμενος Γρηγόριος ἔλαβε τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἀνατροφὴν παρὰ τῆς εὐσεβοῦς μητρὸς του Νόννης. Ἀφοῦ ἐσπούδασεν εἰς τὴν Καισάρειαν, Ἀλεξάνδρειαν καὶ Ἀθήνας, ἔνθα συνεδέθη μετὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ἦλθε βραδύτερον εἰς τὸ ἐρημητήριον τοῦ Πόντου, ὅπου διέτριβεν ὁ Βασίλειος καὶ κατέγινε μετ' αὐτοῦ εἰς βαθεῖας μελέτας τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλολογίας. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν εἰς Ναζιανζὸν καὶ ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος παρὰ τοῦ ἐκεῖ ἐπισκόπου πατρὸς του, τὸν ὁποῖον ἐβοήθει εἰς τὰ ἐπισκοπικά του καθήκοντα. Ἡ φήμη του εἶχε ταχέως διαδοθῆ

καὶ πολλαχοῦ ἐζήτουν αὐτὸν δι' ἐπίσκοπον, ἀλλ' αὐτὸς ἀπέφευγεν· ὅτε ὁ-

μῶς οἱ ὀλίγοι ἀπομείναντες ἑρθῶδοξοὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα τότε δεινῶς κατεπιέζοντο ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, προσεκάλεσαν αὐτὸν ὡς ἐκκλησιαστικὸν προϊστάμενον, ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν, καὶ ἐκεῖ εἷς τινα μικρὸν ναόν, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἐξεφώνησε τοὺς περιφήμους πέντε λόγους κατὰ τοῦ ἁρειανισμοῦ, περὶ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου (δηλ. τοῦ Χριστοῦ), ἐξ οὗ ἐπεκλήθη Θεολόγος. Ὅτε ὁ Θεο-

Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

δόσιος ὁ Α' ἔγινεν αὐτοκράτωρ (380), ἀνεκήρυξε τὸν Γρηγόριον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν κατέστησε πρόεδρον τῆς δευτέρας οἰκουμενικῆς συνόδου (381)· ἀλλὰ ταχέως ἔφυγεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἔνεκα τῶν πολλῶν κατ' αὐτοῦ ἀντιδράσεων τῶν ἐχθρῶν του καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Ναζιανζόν. Τέλος, ἀποσυρθείς εἰς ἔξοχόν του κτῆμα ἀπέθανε τὸ ἔτος 390.

Ὁ Γρηγόριος δὲν εἶχε πολὺ ἀνεπτυγμένον τὸ διοικητικὸν χάρισμα, διεκρίθη ὁμως πολὺ ὡς ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεύς, συγγράψας πλείστους λόγους, ἐπιστολάς καὶ ποιήματα· διὰ τὴν ἔξοχον συγγραφικὴν δρασίην του θεωρεῖται ὡς εἷς τῶν μεγίστων πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἣ ὁποία τιμᾶ τὴν μνήμην του κατὰ τὴν 25 Ἰανουαρίου.

21) Ὁ Θεοδόσιος Α' καταδιώκων τοὺς ἐθνικούς.

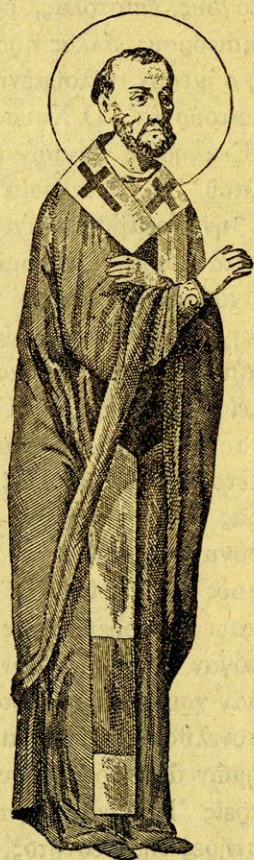
Μετὰ τὸν Ἰουλιανὸν οὐδεὶς πλέον αὐτοκράτωρ ἀπειράθη νὰ πολεμήσῃ τὸν Χριστιανισμόν· τούναντίον πάντες οἱ διάδοχοι τοῦ Ἰουλιανοῦ ἐκηρύχθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οὗτοι ἠνείχοντο τὴν ἐθνικὴν θρησκείαν, ἀλλὰ Θεοδόσιος ὁ Α' (379—395) ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ αὐστηρὰ μέτρα κατὰ ταύτης, καὶ διὰ διατάγματος ἐχαρακτήρισεν ὡς ἔγκλημα τὴν εἰδωλολατρείαν· οἱ μοναχοὶ καὶ ὁ λαὸς κατεδίωκον μετὰ σφοδρότητος τὸν ἐθνισμόν καὶ κατέστρεφον ἐθνικούς ναοὺς καὶ ἀριστουργήματα τῆς ἐθνικῆς τέχνης. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνέβησαν αἱματηραὶ ταραχαὶ μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ ἐθνικῶν, καὶ τότε κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος ὁ ρωμαϊκὸς στρατὸς κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων τὸν περίφημον ἐθνικὸν ναόν

τοῦ Σεράπιδος, τὸ Σεραπεῖον. Αἱ παρεκτροπαὶ αὗται κατὰ τῆς ἐθνικῆς λατρείας καὶ τῶν κειμηλίων τῆς ἐθνικῆς τέχνης εἶναι ἄξια κατακρίσεως, οὐ μόνον διότι κατεστράφησαν τόσα ἀριστουργήματα, οὐ μόνον διότι αἱ πεποιθήσεις παντὸς ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶνε σεβασταί, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Σωτὴρ οὐδέποτε συνέστησε τὴν διὰ τῆς βίας ἐκχριστιάνισιν, ἀλλὰ μόνον διὰ τῆς πειθοῦς· διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐκ τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας ἀπεδοκίμαζον, ὡς ξένας πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, τὰς παρεκτροπὰς ταύτας κατὰ τῆς ἐθνικῆς θρησκείας· ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς μέθης ἐκ τῆς νίκης καὶ τοῦ φανατισμοῦ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι παρῶρμων τὸν αὐτοκράτορα νὰ ἐξαλείψῃ διὰ τῆς βίας τὸν ἐθνισμόν, αἱ διαμαρτυρίαι αὗται τῶν ὀλίγων πατέρων ἦσαν ὡς φωναὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐπὶ Θεοδοσίου Α' συνεκροτήθη, ὡς εἶδομεν, ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ σύνοδος (381) ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ διωγμὸς κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας ἐξηκολούθησε καὶ ἐπετάθη μάλιστα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Θεοδοσίου Α'.

22) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ὁ Ἰωάννης, ὁ ἕνεκα τῆς ἐξόχου του εὐγλωτίας ἐπονομασθεὶς Χρυσόστομος, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ ἀνετράφη ὑπὸ τῆς εὐσεβοῦς μητρὸς του Ἀνθούσης. Ἐσπούδασε τὴν ρητορικὴν εἰς τὴν σχολὴν τοῦ περιφήμου τότε ἐθνικοῦ ρήτορος Λιβανίου, ὁ ὅποιος τόσον ἐξετίμησε τὸ ρητορικὸν τάλαντον τοῦ μαθητοῦ του, ὥστε ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του ἔλεγεν ὅτι αὐτὸν θὰ ἀνεγνώριζεν ὡς διάδοχόν του, ἐὰν δὲν ἦτο Χριστιανός.

Ἄφοῦ ἐβαπτίσθη, ἐμαθήτευσεν εἰς τὴν θεολογικὴν σχολὴν τῆς Ἀντιοχείας, ἔνθα διεκρίθη. Χειροτονηθεὶς βραδύτερον πρεσβύτερος Ἀντιοχείας ἐφημίσθη τόσον ὡς ῥήτωρ ὥστε ἐλήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀνεδείχθη πατριάρχης τῆς πρωτεύουσας, ἔνθα διεκρίθη ὑπὸ πᾶσιν ἔποψιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου· ἐφρόντισε διὰ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου εἰς τοὺς ἐθνικοὺς Γότθους καὶ Πέρσας, κατεπολέμησε τοὺς αἰρετικούς, περιέθαλψε τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ἀξίους προστασίας, διώκησε μετ' ἀγάπης καὶ οὐστηρότητος τὸν ὑπ' αὐτὸν κληρὸν, καὶ ἐκήρυξε μετὰ παρρησίας πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, ἐνδιαφερόμενος μόνον διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἠθικότητα τοῦ ποιμνίου, ἀδιαφορῶν ἂν δυσηρέσται πολλοὺς σημαίνοντας, τῶν ὁποίων ἤλεγχε τὰς παρεκτροπὰς. Ἐπειδὴ δὲ δριμύτως κατεφέρετο κατὰ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀσωτείας τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ τῆς Αὐτοκρατορίας Εὐδοξίας ἐξωρίσθη δις· ἐνῶ ἔπορεύετο εἰς Πόντον, τὸν τόπον τῆς δευτέρας ἐξορίας του, δὲν ἀντέσχεν εἰς ταλαι-

Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

πωρίας, ἀλλ' ἀπέθανε (407), δοξολογῶν τὸν Θεόν.

Ὁ Χρυσόστομος συνέγραψε πλείστα συγγράμματα, λόγους, ἐπιστολάς, ἐρμηνείας εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν καὶ διαφόρους ἄλλας πραγματείας, αὐτοῦ δὲ εἶνε ἔργον καὶ ἡ σήμερον τελουμένη ἐν ὅλῃ τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ λειτουργία. Ὁ Χρυσόστομος εἶναι ὁ μέγιστος ρήτωρ τῆς Ἐκκλησίας πάντων τῶν αἰώνων, ἐλατρεύετο δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τιμᾷ τὴν μνήμην αὐτοῦ τὴν 13ην Νοεμβρίου, καὶ τὴν 27ην Ἰανουαρίου ἐορτάζεται ἡ μετὰ πομπῆς ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου του εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὴν δὲ 30ὴν Ἰανουαρίου ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει ἀπὸ κοινοῦ τὴν μνήμην τῶν τριῶν μεγάλων αὐτῆς Ἱεραρχῶν καὶ οἰκουμενικῶν διδασκάλων, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ψάλλεται τὸ ἐξῆς ἀπολυτικίον: «Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρῦτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρδεύσαντας, Βασιλεῖον τὸν μέγαν καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον σὺν τῷ κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶσσαν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρασταί, συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρесеβούουσιν». Ἐν τῷ ἀπολυτικίῳ τούτῳ οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι χαρακτηρίζονται ὡς τρεῖς μέγιστοι φωστῆρες τῆς Θεότητος, λέγεται δ' αὕτη τρισηλίας, ὡς ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν ὑποστάσεων, τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος, αἱ ὁποῖαι ποιητικῶς παραβάλ-

λονται πρὸς τρεῖς πνευματικούς ἡλίους· οἱ φωστήρες οὗτοι ἐπύρσευσαν, δηλαδὴ ἐφώτισαν καὶ ἐθέρμαναν τὸν κόσμον μὲ τὰς πνευματικὰς ἀκτῖνας, ἤτοι μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν θείων δογμάτων, παραβάλλοντα κατόπιν οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι πρὸς ποταμούς σοφίας ρέοντας μέλι, διότι, ὅπως ὁ ποταμὸς ποτίζει καὶ καθιστᾷ εὐφορον τὴν πέριξ χώραν, οὕτω καὶ αὐτοὶ διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ εὐγλωττίας των κατήρδυσαν, ἐπότισαν, δηλαδὴ ἐδίδαξαν ὅλον τὸν κόσμον μὲ τὰ νάματα (τὰ ὕδατα, ἤτοι τὴν σοφίαν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ).

Ἔστω τὸ ἀπολυτικὸν δύναται νὰ παραφρασθῇ ὡς ἑξῆς : Ἄς συνέλθωμεν πάντες οἱ θαυμασταὶ τῶν λόγων τῶν τριῶν μεγίστων φωστήρων τῆς τρισυποστάτου Θεότητος καὶ ἄς τιμήσωμεν μὲ ὕμνους αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἐφώτισαν τὸν κόσμον μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν θείων ἀληθειῶν· αὐτούς τοὺς εὐγλωττοτάτους καὶ σοφωτάτους ἄνδρας, οἱ ὅποιοι ἐδίδαξαν εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὴν σοφίαν τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ τὸν μέγαν Βασίλειον καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον μετὰ τοῦ περιφήμου Ἰωάννου, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα ρέει χρυσὸν (Χρυσοστόμου), διότι αὐτοὶ μεσιτεύουσι πάντοτε ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὴν Τριάδα.

23) Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ κτίσις τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

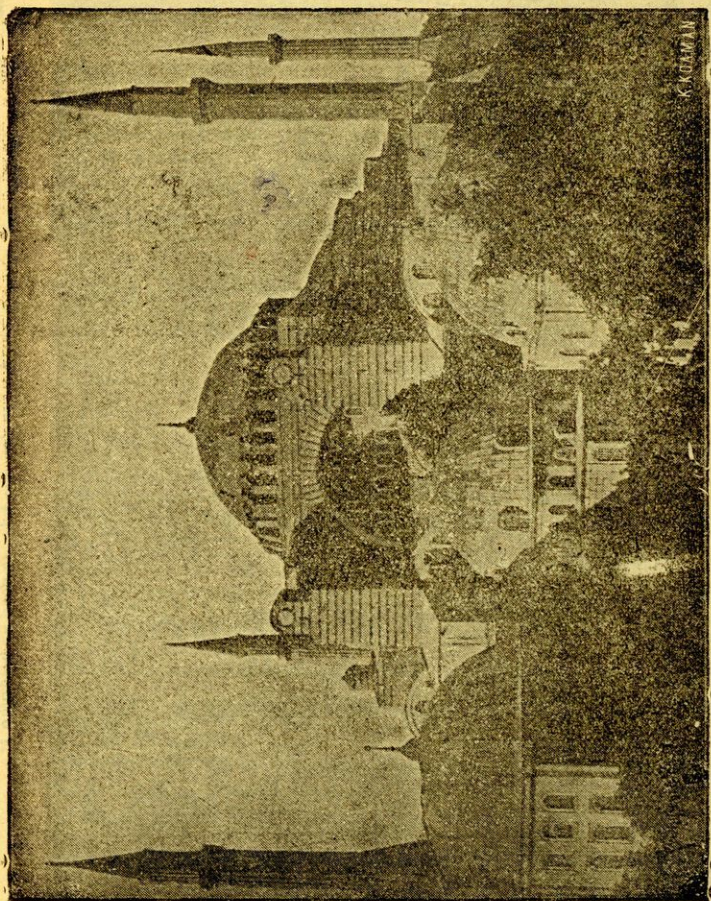
Ὁ μέγας αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Ἰουστινιανὸς ὁ Α΄ (527—565) ἀνενέωσε τοὺς κατὰ τῶν ἐθνικῶν νόμους καὶ ἐπέβαλεν εἰς τοὺς ἀρνούμενους νὰ βαпти-

σθοῦν τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἐπέφερε δὲ καιρῖον πλῆγμα κατὰ τοῦ ἐθνισμοῦ, διατάξας νὰ κλείσουν αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαί, αἱ ὁποῖαι ἕως τότε συνεκράτουν τὴν

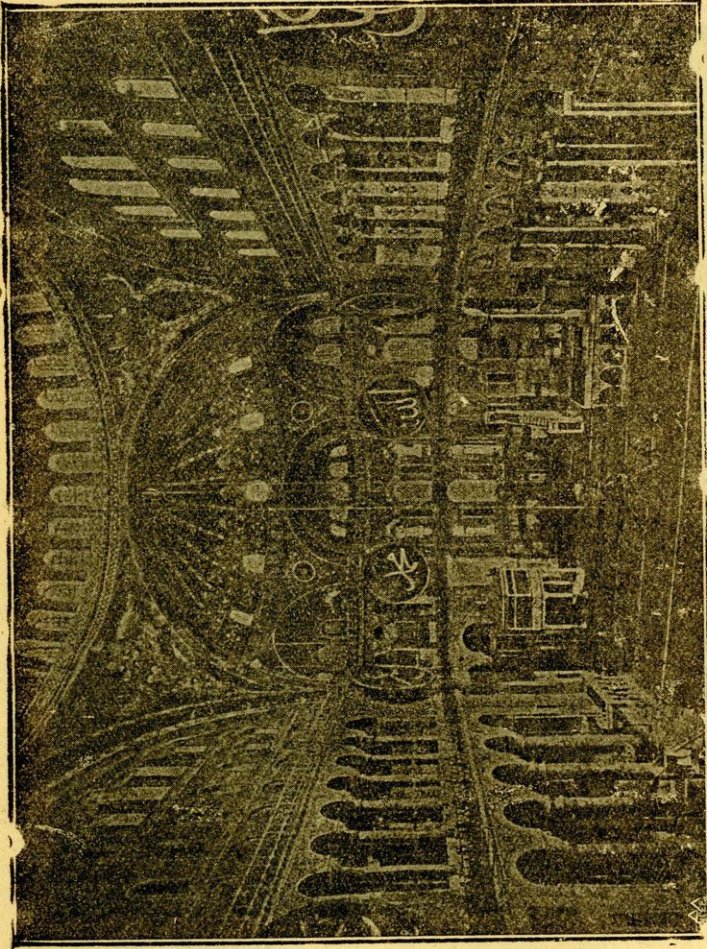

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός.

πρὸς τὸν ἀρχαῖον ἐθνικὸν κόσμον ἀγάπην· ἐκ τῶν σχολῶν τούτων ἤκμαζε τότε πρὸ πάντων ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας.

Ἡ σημερινή ἐκδοσις τῆς Ἁγίας Σοφίας Κωνσταντινουπόλεως.

Διὰ τῶν αὐστηρῶν τούτων μέτρων κατὰ τοῦ ἔθνι-
μοῦ, οὗτος περιωρίζετο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, μέχρις
οἷου κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἐνάτου αἰῶνος ἐξέλιπεν ἐντελῶς.
Ἐνας τῶν τελευταίως ἐκχριστιανισθέντων λαῶν εἶναι
οἱ Μανιᾶται, οἱ ὁποῖοι μόνις ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακρ-
δόνοτος (867) ἐξεχριστιανίσθησαν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐκτίσθη καὶ ὁ περίφημος ναὸς
τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας (δηλαδὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) ἐν
Κωνσταντινουπόλει. Ναὸν περικαλῆ τῆς σοφίας τοῦ
Θεοῦ ἴδρυσεν τὸ πρῶτον ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, τὸν
ὁποῖον ἀνφοκοδόμησεν εὐρυχωρότατον ὁ υἱὸς του Κών-
στας. Ὅτε ἐξωρίσθη ὁ Χρυσόστομος ἐκ Κωνσταντινου-
πόλεως, ὁ λαὸς τὸν ἐπυρπόλησεν, ἀνεκτίσθη δὲ πάλιν μετ'
ὀλίγον. Ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἐπυρπολήθη ἐκ νέου ὁ ναὸς
ὑπὸ τοῦ ὄχλου, κατὰ τὴν στίασιν τοῦ Νίκα (532), ἀμέσως
δὲ μετὰ τὴν λῆξιν τῆς στάσεως ὁ Ἰουστινιανὸς ἔθεσε τὰ
θεμέλια τοῦ νέου κτιρίου, τὸ ὁποῖον ἀνηγέρθη μεγαλο-
πρεπέστατον, θεωρούμενον ὡς ἓν ἐκ τῶν ἀριστουργημά-
των τῆς τέχνης. Τὸ 537 ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια, ὅτε
λέγεται ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνεφώνησε : « νενίκηκά σε,
Σολομῶν », ἐννοῶν διὰ τούτου ὅτι ὁ ναὸς οὗτος ἦτο
ἀνώτερος καὶ αὐτοῦ τοῦ περιφήμου ναοῦ τῶν Ἱεροσολύ-
μων, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἰδρῦσει ὁ Σολομῶν. Ἡ ἀνοικοδόμη-
σις τοῦ ναοῦ ἐστοίχισε περὶ τὰ 390 ἑκατομμύρια σημερι-
νῶν δραχμῶν. Χρυσὸς καὶ πολύτιμοι λίθοι καὶ ἀριστουργ-
γήματα τέχνης ἐκόσμησαν τὸν ναόν. Εἰς τὸ μέσον τῆς
αὐλῆς ὑπῆρχεν ἡ καλουμένη κρήνη, ἔνθα κατέδυσον τοὺς
δακτύλους εἰς τὸ ὕδωρ οἱ εἰσερχόμενοι πιστοί, ἄνωθεν

δὲ τῆς κρήνης ἀνεγινώσκετο ἡ περίφημος ἐπιγραφή :

Νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν.

ἡ ὁποία εἶτε ἐκ δεξιῶν, εἶτε ἐξ ἀριστερῶν ἀναγνωσθῆ, ἀποδίδει τὴν αὐτὴν φράσιν. Ἄξιοθαύμαστα εἶναι κυρίως ἡ ἀρμονία, ἡ ἐλαφρότης παρ' ὄλον τὸν ὄγκον, καὶ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἔχει ὁ ναός. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ναοῦ τούτου εἶναι ὁ θόλος, τοῦ ὁποίου διὰ πρώτην φορὰν ἔγινε χρῆσις εἰς ἐκκλησίαν· ἐπειδὴ δὲ ναὸς μὲ θόλον ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ἐν Βυζαντίῳ, πᾶς ναὸς ἔχων θόλον λέγεται ὅτι εἶναι βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ. Τὸ 558 ἔπεσεν ἐκ σεισμοῦ ὁ θόλος καὶ ἀνιδρύθη ἀμέσως, ἔτι κομψότερος, ὁ σήμερον ὑπάρχων.

Ἄπὸ τοῦ 1453, ὅτε ἐκυριεύθη ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ ἱερός οὗτος ναὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετεβλήθη εἰς τζαμίον. Βεβαίως δὲν εἶνε μακρὰν ἢ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες λειτουργοὶ τῆς Χριστιανοσύνης θὰ ἀναπέμψουν πάλιν πρὸς τὸν Ὑψιστον δοξολογίας ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς πρωτεύουσας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀπὸ τοῦ τόπου τῶν ὄνειρων παντὸς Ἑλλήνος!

24) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀνάθιστος ὕμνος· ἡ ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Εἷς τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου ἦτο ὁ Ἡράκλειος (610—640), ἐπὶ τοῦ ὁποίου τὸ κράτος διεξήγαγε πλείστους νικηφόρους πολέμους κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ.

Ἐπ' αὐτοῦ ἐπολιορκήθη κατὰ πρῶτον ἡ Κωνσταντινούπολις ὑπὸ τῶν ἠνωμένων δυνάμεων τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων, οἱ ὅποιοι ὁμως ἠττηθέντες ταχέως ἠναγκάσθησαν νὰ λύσουν τὴν πολιορκίαν (626): τότε ἐπειδὴ ἡ νίκη αὕτη ἔσωσε τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὸν Ἑλληνισμόν ἀπὸ υπερτάτους κινδύνους, χάρις εἰς τὴν γενναίότητα μὲ τὴν ὁποίαν ἐπολέμησεν ὁ στρατός, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀκλόνητον πεποιθήσιν εἰς τὴν προστασίαν τῆς πολιούχου Θεοτόκου, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος ἀπεδόθη εἰς τὴν «ὑπέρμαχον στρατηγόν», ἥτοι τὴν ἡγουμένην τοῦ στρατοῦ προστάτιδα τῆς πόλεως Θεοτόκον· διὰ τοῦτο ὁ λαὸς ἀνύμνησε ταύτην ὄρθιος, εἰς δῆλωσιν αἰδίου εὐγνωμοσύνης, καὶ οὕτω καθιερώθη ἡ ἀκολουθία τοῦ ἀκάθιστου ὕμνου, εἰς τὴν ὁποίαν προσετέθη βραδύτερον ἡ μνήμη τῶν δύο πολιορκιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας ἀπεκρούσθησαν οἱ Ἄραβες ἀπὸ τῆς πρωτεύουσας. Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος σύγκεται ἐξ 24 οἰκῶν (ἥτοι συνόλου τροπαριῶν, ἀνὰ ἕξ τῶν ὁποίων κατὰ σειρὰν ψάλλονται καθ' ἐκάστην τῶν τεσσάρων πρώτων Παρασκευῶν τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς· τὴν ἑσπέραν τῆς Παρασκευῆς τῆς πέμπτης ἐβδομάδος τῆς Τεσσαρακοστῆς, ψάλλεται ὀλόκληρος ὁμοῦ ὁ ἀκάθιστος ὕμνος). Πασίγνωστον εἶνε τὸ Κοντάκιον: «Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια· ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε, ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι· Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε». Δηλαδή: Τὴν νίκην εἰς σὲ ἀποδίδω, ὦ προστάτις Θεοτόκε, ἡ ὁποία ὠδήγηες

τὸν στρατόν. Ἐπειδὴ ἠλευθερώθην ἀπὸ τὰ δεινά, σὲ εὐχαριστῶ, ἐγὼ ἢ πόλις σου, ὦ Θεοτόκε. Ἐπειδὴ ὁμιος ἢ δύναμις σου εἶναι ἀκατανίκητος, ἐλευθέρωσέ με ἀπὸ διαφόρους κινδύνους, ὥστε νὰ κράζω πρὸς σέ : Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε.

Ὁ Ἡράκλειος πολεμῶν τὸ 628 πρὸς τοὺς Πέρσας, κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε (614) οἱ Πέρσαι εἶχον ἀπαγάγει ἐξ Ἱεροσολύμων· ἔφερε δὲ τοῦτον καὶ ἀνύψωσε πανηγυρικῶς εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἐνῶ ὁ λαὸς ἔψαλλε : « Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος, καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ σταυροῦ σου πολιτευμα». Δηλαδή : « Ὁ Κύριε, σῶσε καὶ εὐλόγησε τὸν λαόν σου, χαρίζων νίκας εἰς τοὺς βασιλεῖς ἐναντίον τῶν βαρβάρων· καὶ διὰ τῆς βοήθειάς τοῦ Σταυροῦ σου διαφυλάττων σώαν τὴν πολιτείαν σου». Τότε ὠρίσθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς εὐρέσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὑπὸ τῆς ἁγίας Ἐλένης καὶ τῆς ἐπιαναφορᾶς τούτου εἰς Ἱεροσόλυμα ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου, ἡ ἑορτὴ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἑορταζομένη ἕκτοτε κατὰ τὴν 14ην Σεπτεμβρίου.

**25) Οἱ ἀσκηταί, ὁ ἅγιος Ἀντώνιος,
ὁ μοναχικὸς βίος.**

Ἀπὸ τοῦ δευτέρου αἰῶνος ἄνδρες τινὲς καὶ γυναῖκες ἐξήτουν ν' ἀνυψωθῶν πρὸς τὸν Θεόν, ἀπομακρυ-

νόμιοι τῶν διασκεδάσεων τοῦ κόσμου, νηστεύοντες καὶ προσευχόμενοι συνεχῶς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι κατ' ἀρχὴς ἔμενον εἰς τὰς πόλεις· ἐνίοτε ὁμοῦ, εἰς καιρὸν τῶν διωγμῶν, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν μανίαν τῶν διωκτῶν καὶ τὴν διαφθορὰν τῆς συγχρόνου των κοινωνίας, ἀπεχώρουν προσωρινῶς εἰς τὴν ἔρημον, ἔνθα ἠσχοῦντο, δηλαδὴ κατεγίνοντο εἰς τὴν νηστείαν, τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἐγκράτειαν.

Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἀπεχώρησε δι' ὅλην τὴν ζωὴν εἰς τὴν ἔρημον καὶ θεωρεῖται ὡς ὁ ἰδρυτὴς τοῦ ἀσκητικοῦ βίου, εἶναι, κατὰ τὴν παράδοσιν, Παῦλος ὁ ἐκ Θηβαίδος, ὁ ὁποῖος 97 ἔτη ἔζησεν ἐντὸς βραχέδους στηλαίου εἰς τὴν αἰγυπτιακὴν ἔρημον, ἔνθα καὶ ἀπέθανε (περὶ τὸ 360). Διάσημος ἀσκητὴς ἦτο ἐπίσης καὶ ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, νέος πλούσιος, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἐπώλησε τὰ ὑπάρχοντά του, ἀπεχώρησεν εἰς τὴν αἰγυπτιακὴν ἔρημον, ἔνθα ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πλεῖστοι θαυμασταὶ του (+356)· ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 17ην Ἰανουαρίου. Ὁ ἀσκητικὸς βίος ἐξηπλοῦτο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καταπληκτικῶς· πλῆθος ἀσκητῶν συνέρρεον εἰς τὰς ἐρήμους, διὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν μανίαν τῶν διωκτῶν. Ὁ μαθητὴς τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου Παχώμιος, εἰς τὴν Αἴγυπτον, συνήθρισε πρῶτος πολλοὺς ἀσκητὰς ὁμοῦ, καὶ οὕτως ἔλαβεν ἀρχὴν ὁ μοναχικὸς βίος. Ὁ Παχώμιος ἴδρυσεν καὶ τὸ πρῶτον γυναικεῖον μοναστήριον. Ὁ μέγας Βασίλειος συνέταξε μοναχικοὺς κανόνας, οἱ ὁποῖοι ἰσχύουν ἔτι εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Τρεῖς ἦσαν αἱ

κύριαι ἀρεταὶ τοῦ μοναχικοῦ βίου : ἡ ὑπακοή, ἡ ἀκτη-
μοσύνη καὶ ἡ ἐγκράτεια.

Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἔλαβε ταχέως
μεγάλην ἀνάπτυξιν· ἤδη ὁ Παχώμιος εἶχεν 7000 μονα-
χοὺς ὑπ' αὐτόν· ἐξηκολούθουν ὁμοῦ καὶ πολλοὶ νὰ ζοῦν
ὡς ἀσκηταί, ἰδίως εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τινὲς δ' ἐξ
αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς ὑπερβολικὰς στερήσεις, καὶ κακου-
χίας, νομίζοντες ὅτι οὕτως εὐχαριστοῦν τὸν Θεόν, ὡς
λ. χ. οἱ Στυλίται, μεταξὺ τῶν ὁποίων περιφήμος εἶναι
ὁ Συμεὼν ὁ Στυλίτης (†490), ὁ ὁποῖος ἀπὸ στύλου
τινὸς πλησίον τῆς Ἀντιοχείας ἐκήρυττεν εἰς τοὺς λαοὺς
μετάνοιαν ἐπὶ 30 ὀλόκληρα ἔτη.

26) Οἱ εἰκονομάχοι. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ἀπὸ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος πολὺ ἐτάραξε τὴν Ἐκκλη-
σίαν ἡ ἔρις περὶ τῶν εἰκόνων. Αἱ εἰκόνες τοῦ Κυρίου καὶ
τῶν ἁγίων του ἐνωρὶς εἰσῆχθησαν εἰς τὰς ἐκκλησίας· ὁ
πολὺς λαὸς ὁμοῦ, ἀντὶ νὰ τιμᾷ ταύτας μόνον, ἤρχισεν
ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ τὰς λατρεύῃ καὶ νὰ ἐξαρτᾷ τὸ πᾶν
ἐκ τῆς εὐνοίας μιᾶς εἰκόνας, καὶ εἶχε καταντήσει πλέον
εἰκονολατρεία. Ἡ κατάχρησις αὕτη τῆς λατρείας τῶν
εἰκόνων δὲν ἦτο ἀνεκτὴ παρὰ τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων
καὶ ἤρχισεν ἡ ἀντίδρασις κατ' αὐτῆς. Ἀντὶ ὁμοῦ νὰ ζη-
τηθῇ νὰ διδαχθῇ ὁ λαὸς ὅτι δὲν πρέπει νὰ λατρεύῃ τὰς
εἰκόνας, ἀλλὰ νὰ τιμᾷ μόνον αὐτάς, ἐζητήθη ἡ βιαία ἀπο-
βολὴ τῶν εἰκόνων ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν. Ὁ αὐτοκράτωρ
Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρὸς (717—741), ἀφοῦ πρῶτον ἀπηγό-

ρευσε πᾶσαν λατρείαν εἰς τὰς εἰκόνας, διέταξε νὰ ἐκβάλουν αὐτὰς ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν. Ὅπως ἦτο φυσικόν, τοιαύτη ἐπέργεια ἤγγισε μεταξύ τοῦ λαοῦ μέγαν ἐρεθισμόν, ὃ ὁποῖος ἠῦξανεν ἕνεκα τῆς βιαιότητος μετὰ τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ ἐφήρμοζε τὰ κατὰ τῶν εἰκόνων μέτρα, μάλιστα ἐπὶ τοῦ διαδόχου τοῦ Λέοντος Κωνσταντίνου Ε' τοῦ Κοπρωνύμου (741—775). ἐπ' αὐτοῦ πολλοὶ μοναχοί, οἱ ὁποῖοι διεκρίνοντο διὰ τὴν ἀγάπην των πρὸς τὰς εἰκόνας, ἐξωρίσθησαν, ἐφυλακίσθησαν, ἐβασανίσθησαν, ἐθανατώθησαν. Οἱ ἐχθροὶ τῶν εἰκόνων ἐκαλοῦντο εἰκονομάχοι, οἱ δὲ φίλοι εἰκονολάτραι. Τέλος ἡ βασίλισσα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία συνεχάλεσε ἐν Νικαίᾳ τὴν ἐβδόμην καὶ τελευταίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον (787). Ἡ σύνοδος αὕτη ἀνεστήλωσε, δηλαδὴ ἐπανέφερε τὰς εἰκόνας, καὶ ὥρισεν ὅτι αὐταὶ πρέπει νὰ προσκυνῶνται τιμητικῶς, οὐχὶ ὅμως καὶ νὰ λατρεύονται, διότι ἡ λατρεία ἀνήκει μόνον εἰς τὸν Θεόν. Μετὰ τὴν Εἰρήνην ὅμως ἀπηγορεύθη πάλιν ὑπὸ τινων αὐτοκρατόρων (Λέοντος Ἀρμενίου Θεοφίλου) ἡ τιμὴ τῶν εἰκόνων, ἕως ὅτου τέλος ἡ σύζυγος τοῦ Θεοφίλου, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της, ἡ αὐτοκράτειρα Θεοδώρα, ἐπιτροπεύουσα τὸν ἀνήλικον υἱὸν της, συνεχάλεσε νέαν σύνοδον (842), ἡ ὁποία καθώρισε πλέον ὀριστικῶς τιμητικὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ γεγονότος τούτου ὠρίσθη ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἑορταζομένη τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Ὁρθοδοξίας ψάλλεται τὸ ἕξις ἀπολυτίκιον : «Τὴν ἄχραντον εἰκόνα σου προσκυ-

νοῦμεν, Ἄγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ ἠυδοκήσας σαρκὶ ἀνελεῖν ἐν τῷ σταυρῷ, ἵνα ῥύσῃ οὓς ἔπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμέν σοι: χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον». Δηλαδή: Ὡ ἀγαθέ Χριστέ Θεέ ἡμῶν, προσκυνοῦμεν τὴν ἀγίαν εἰκόνα σου, ἐνῶ ζητοῦμεν συγχώρησιν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας· διότι σὺ ἠθέλησες νὰ ἀνέλθῃς μὲ τὸ σῶμά σου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ διὰ νὰ σώσῃς ἡμᾶς, τὰ δημιουργήματά σου, ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ πονηροῦ, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως φωνάζομεν πρὸς σέ: Σὺ ὁ Σωτὴρ μας, εἴ ποῖος ἦλθες νὰ σώσῃς τὸν κόσμον, ἐγέμισες ὅλα μὲ χαρὰν.

27) Ὁ Φώτιος· αἱ ἀξιώσεις τῶν παπῶν καὶ τὸ σχίσμα· ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων.

Εἶδομεν ὅτι βαθμηδὸν ἐκ πάντων τῶν ἐπισκόπων διεκρίθησαν οἱ πέντε πατριάρχαι, οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς περιφερείας των, χωρὶς ὅμως νὰ δικαιοῦνται νὰ ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ πράγματα τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν. Ἄλλ' ὁ πατριάρχης Ρώμης, πάπας τιτοφορούμενος, ἤδη ἀπὸ τοῦ Β' αἰῶνος ἐξήτει πᾶσαν εὐκαιρίαν νὰ ἀναμιγνύεται εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν, νομίζων ὅτι ὡς ἐπίσκοπος Ρώμης ἠδύνατο ν' ἀποβῇ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὁ, τι ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ διὰ τὴν πολιτείαν, ἦτοι μονάρχης. Πάντοτε ὅμως αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς ἀπέκρουσαν

τὰς τοιαύτας ἀποπειράς. Ἄλλὰ νέα ἀπόπειρα τοῦ πάπα κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα ἔδωκε πλέον ἀφορμὴν νὰ ἐκραγῇ ὀριστικῶς τὸ σχίσμα μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου ἦτο ὁ Μιχαὴλ ὁ Γ' (842 — 867)· ἐπειδὴ δέ, ὅτε οὗτος ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἦτο τριετής, τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν διεχειρίζετο ὁ θεῖος τοῦ βασιλέως Βάρδας, ὁ ὁποῖος, ἐλθὼν εἰς διάστασιν πρὸς τὸν τότε πατριάρχην Ἰγνάτιον, κατεβίβασεν αὐτὸν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Ἐπειδὴ ὁμοῦς ὁ Ἰγνάτιος ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ μετριάσῃ ὁ Βάρδας τὴν κακὴν ἐντύπωσιν ἐκ τούτου, ἠθέλησε ν' ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἄνδρα γενικῶς τιμώμενον καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ Φώτιος, πρωτοσπαθᾶριος, ἦτοι ἀνώτερος ὑπάλληλος τῆς αὐλῆς, ἀνὴρ χαίρων γενικῆς ὑπολήψεως διὰ τὸ ἀνεπίληπτον ἦθος του, τὴν ἔξοχον σοφίαν του καὶ τὴν εὐγειῆ καταγωγὴν του. Ὁ Φώτιος ἀντέστη ἰσχυρῶς εἰς τὴν ἐκλογὴν, ἀλλὰ τέλος ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, καὶ ἀφοῦ διῆλθεν ἐντὸς ἕξι ἡμερῶν ὅλα τὰ κατώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, ἔγινε πατριάρχης, ἡ δὲ ἐκλογὴ του ἐπεκυρώθη ὑπὸ συνόδου τινὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἐπειδὴ ὁμοῦς οἱ φίλοι τοῦ Ἰγνατίου ἐθορύβουν ἔτι, ἠθέλησεν ὁ Φώτιος νὰ ἐπικυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν του μεγαλύτερα σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν ν' ἀντιπροσωπεύονται καὶ ὁ πάπας καὶ οἱ λοιποὶ πατριάρχαι. Ὁ πάπας προσκληθεὶς ἔστειλε δύο ἀντιπροσώπους, διὰ νὰ ἐξετάσουν δῆθεν τὰ πράγματα, καὶ ἔγραψε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα κατηγορῶν αὐτὸν διότι καθήρσε τὸν Ἰγνάτιον, χωρὶς νὰ τὸν

ἐρωτήσῃ, καὶ διότι ἀνεβίβασε τὸν Φώτιον ἀπὸ λαϊκοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον. Τοιουτοτρόπως ὁ πάπας ἐξ ἀλαζονείας καὶ φιλαρχίας ἐφέρθη ὅπως δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ φερθῆ, διότι οὔτε νὰ ἐρωτηθῆ ὁ πάπας ἦτο ἀνάγκη διὰ τὴν καθάρσιν τοῦ Ἰγνατίου οὔτε ἡ ἐκλογή τοῦ Φωτίου ἀντέβαινε εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας· τοῦναντίον καὶ ἄλλοι εἶχον γίνῃ ἀπὸ λαϊκῶν πατριάρχει. Ὁ Φώτιος, ἡπίου χαρακτῆρος, δὲν ἔδωκε σημασίαν εἰς τὴν τοιαύτην ὑβριστικὴν διαγωγὴν τοῦ πάπα καὶ συνεκάλεσε τὴν σύνοδον, ἡ ὅποια ὁμοφώνως ἀνεγνώρισε τὴν ἐκλογὴν του (863). Τότε ὁ πάπας συνεκάλεσε σύνοδον εἰς Ρώμην (863), αὕτη δ' ἐκήρυξε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου ὡς ἄκυρον καὶ ἀφώρισε τοὺς δύο ἀντιπροσώπους του, οἱ ὅποιοι εἰς Κωνσταντινούπολιν εἶχον ἀναγνωρίσει αὐτόν.

Ἡ διαγωγὴ αὕτη τοῦ πάπα ἤγειρε μέγαν ἐρεθισμόν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλ' ὁ Φώτιος ὑπέμενεν ἔτι μέχρις οὗτου τέλος νέον ἐπεισόδιον τὸν ἠνάγκασε νὰ λύσῃ τὴν σιωπὴν του. Ὁ βασιλεὺς τῶν βουλγάρων Βόγορις ἀπεφάσισε νὰ βαπτισθῆ διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ἑλληνος μοναχοῦ Μεθοδίου, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως ἠναγκάστη ν' ἀκολουθήσῃ καὶ ὁ βουλγαρικὸς λαὸς (861). Πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἔστειλεν ὁ Φώτιος εἰς Βουλγαρίαν ἱερεῖς ἀνατολικούς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔστειλε καὶ ὁ πάπας Νικόλαος ἱερεῖς δυτικούς, οἱ ὅποιοι πρὸς μὲν τοὺς ἱερεῖς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐφέροντο ὑβριστικώτατα, εἰσῆγον δὲ εἰς τὴν Βουλγαρίαν διαφόρους νέας διδασκαλίας, ξένας πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ

τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν διδασκαλίαν ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, ὡς διδάσκει ὁ Χριστός, ἀλλ' ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ. Ὁ Φώτιος, ὅστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὑπέμενε τὰ πάντα, ἐνόησεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας ἐπέβαλλε νὰ διαμαρτυρηθῇ, καὶ ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν διεμαρτύρετο διὰ τὰς αὐθαιρεσίας τοῦ πάπα καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, καὶ παρεκάλει τοὺς πατριάρχας νὰ συνέλθουν εἰς γενικὴν σύνοδον διὰ νὰ συσχεφθοῦν. Πράγματι, τὸ 887 συνήλθε μεγάλη σύνοδος εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα ἀντεπροσωπεύθησαν ὅλοι οἱ πατριάρχαι, καὶ τότε ἀφωρίσθη ὁ πάπας καὶ οἱ ὁμόφρονές του. Οὕτως ἐπῆλθε τὸ σχίσμα μεταξὺ τῶν δύο ἐκκλησιῶν χάρις εἰς τὴν φιλαρχίαν καὶ ἀλαζονίαν τῶν παπῶν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι πλείσται ἀπόπειραι ἐγένοντο πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, κυρίως ἐκ μέρους τῶν αὐτοκρατόρων, οἱ ὅποιοι ἐνόμιζον ὅτι θὰ εὔρισκον τοὺς πάπας βοηθοὺς κατὰ τῶν ἀπειλούντων αὐτοὺς ἐχθρῶν, ἀλλὰ πᾶσαι αὗται αἱ ἀπόπειραι ἀπέβησαν εἰς μάτην, διότι οἱ πάπαι οὐδέποτε λησμονοῦν τὰς παραλόγους ἀξιώσεις των. Τοῦναντίον μάλιστα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ βατικανικὴ σύνοδος (1870) τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας ὥρισεν ὅτι ὁ πάπας εἶναι ἀλάθητος ὅταν ἀποφαίνεται διὰ θρησκευτικὰ ζητήματα.

Ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐδέποτε δύναται ν' ἀπόδεχθῇ τοιαύτας κακοδοξίας· οὔτε τὰς μεταβολάς, τὰς ὁποίας ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐπέφερεν εἰς τὴν διδασκα-

λίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶδομεν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωτίου ἐξεχριστιανίσθησαν οἱ Βούλγαροι, κυρίως διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Μεθοδίου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Κυρίλλου, οἱ ὅποιοι ἐπενόησαν καὶ τὴν σλαυονικὴν γραφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν μετέφρασαν τὴν ἁγίαν Γραφήν καὶ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία. Ὑπ' αὐτῶν ἐξεχριστιανίσθησαν καὶ ἄλλοι σλαυικοὶ λαοί, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται ἀπόστολοι τῶν Σλαύων. Καὶ οἱ Σέρβοι, οἱ ὅποιοι ἔλαβον γνῶσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἡρακλείου, ὅτε καὶ ἀνεφάνησαν κυρίως, ἐξεχριστιανίσθησαν ὑπὸ τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν. Ἐν Ρωσίᾳ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Φωτίου ἦτο γνωστὸν τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλ' ἄνευ πολλῶν ὀπαδῶν. Ἡ μεγάλη δούκισσα Ὑλγα ἐβαπτίσθη (955) εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἦτο Χριστιανὴ ἐν τῷ κρυπτῷ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐγγόνου τῆς Βλαδιμήρου, ὁ ὅποιος ἐβαπτίσθη (988) καὶ ἐνυμφεύθη τὴν Βυζαντινὴν πριγκήπισσαν Ἄνναν, ἐξεχριστιανίσθησαν οἱ Ρῶσοι.

28) Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις ἐν τῇ Δύσει.
ὁ Δούθηρος· αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Διαμαρτυρομένων.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸν χωρισμὸν τῆς ἀπὸ τῆς Ὁρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐνόθευε καὶ ἐτροποποίει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν περισσότερον τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς παραδόσεως· καὶ ἡ διαφορὰ ὁμοῦ τοῦ κλήρου ἠϋξάνεν ἐπικιν-

δύνως· πάπαι δὲ ἐντελῶς διεφθαρμένοι ἐκάθησαν ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου· διὰ τὸ νὰ ἐπαρκοῦν δ' οὗτοι εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ ἀσώτου βίου, τὸν ὁποῖον ἔζων, εἶχον ἀνάγκην χρημάτων καὶ διὰ τοῦτο ἐπενόησαν τὸ ἐντελῶς ἀντιχριστιανικὸν μέτρον τῶν συγχωροχαρτίων. Ἐνῶ δηλαδὴ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος, μόνον εἰλικρινῆς μετάνοια δύνатаι νὰ φέρῃ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν σωτηρίαν, οἱ πάπαι ἐπώλουν ἀντὶ χρημάτων τὰ συγχωροχάρτια, διὰ τῶν ὁποίων δῆθεν συνεχωροῦντο αἱ ἁμαρτίαι, καὶ οὕτως ὁ ἔχων χρήματα ἠδύνατο νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀπὸ τὸν πάπαν. Ἡ κατάχρησις αὕτη ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον κατὰ τὸν δέκατον ἔκτον αἰῶνα, ὅτε ἦτο πάπας Λέων ὁ δέκατος, ὁ ὁποῖος ἔστειλε μοναχοὺς πρὸς πώλησιν συγχωροχαρτίων. Ὅτε εἰς τὴν πόλιν Βυτεμβέργην τῆς Γερμανίας ἦλθεν ὁ μοναχὸς Τζέτζελος, καὶ μετ' ἀνηκούστου ἀναιδείας ἐπώλει τὰ συγχωροχάρτια, ὁ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ζῶν μοναχὸς καὶ καθηγητῆς τῆς Θεολογίας Λούθηρος ἐξανέστη κατὰ τῆς τοιαύτης καπηλεύσεως τῶν θείων καὶ ἔφριξε βλέπων νὰ παρέχεται ἄφεσις ἁμαρτιῶν ἀντὶ χρημάτων. Ὡθούμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ζήλου ἀπεφάσισε νὰ πολεμήσῃ τὴν αἰσχροκέρδειαν ταύτην, καὶ τὴν 31 Ὀκτωβρίου τοῦ 1517 ἀνήρτησεν εἰς τὴν θύραν τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Βυτεμβέργης τὰς περιφήμους 95 θέσεις, ἧτοι ἔγγραφον ἀποτελούμενον ἐξ 95 περικλοπῶν ἄρθρων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπολέμει τὰ συγχωροχάρτια καὶ ἐδίδασκεν ὅτι μόνον εἰλικρινῆς μετάνοια, καὶ οὐχὶ χρήματα, δύνатаι νὰ συμφιλιώσῃ τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐντὸς ὀλίγου χρό-

νου αἱ θέσεις αὐταὶ ἔγιναν γνωσταὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώ-
πην. Ὁ πάπας, ἀφοῦ εἰς μάτην προσεπάθησε νὰ ἡσυχάσῃ
τὰ πράγματα, διὰ βούλλας, ἤτοι δι' ἐγγράφου του, ἐκή-
ρυξε τὸν Λουθήρον αἰρετικὸν καὶ ἠπέλησε νὰ τὸν ἀφο-
ρίσῃ, ἐὰν ἐντὸς 60 ἡμερῶν δὲν ἀνεκάλει τὰ ὑπ' αὐτοῦ
λεχθέντα. Ὁ Λουθήρος πρὸς περιφρόνησιν, ἔρριψε πα-
νηγουρικῶς τὴν βούλλαν εἰς τὸ πῦρ, καὶ οὕτως ἐχωρίσθη
ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας περὶ τὸ ἔτος 1520. Τὸ ἐπόμε-
νον ἔτος ὁ Λουθήρος παρουσιάσθη ἐν Βαρματία (Βόρμς)
ἐνώπιον συνεδρίου ἐκ γερμανῶν ἡγεμόνων καὶ ἀνωτέ-
ρων κληρικῶν, ἐκεῖ δ' ἠρνήθη ν' ἀνακαλέσῃ τὰς διδα-
σκαλίας του, ἐκτὸς ἂν ἔδεικνύοντο αὐταὶ ἐκ τῆς Ἁγίας
Γραφῆς ὡς ἐσφαλμένα (1521). Τὸ συνέδριον τοῦτο ἔλαβε
μέτρα κατὰ τῆς ἐξαπλώσεως τῆς διδασκαλίας τοῦ Λουθή-
ρου, διότι οἱ πλεῖστοι γερμανοὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐναντίον
του. Τὰς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τούτου ἀνενέωσε τὸ
συνέδριον ἐν Σπείρα (Σπάϊρ, κατὰ τὸ 1529), ὁπότε οἱ
ὀπαδοὶ τοῦ Λουθήρου διεμαρτυρήθησαν διὰ τὰ κατ'
αὐτῶν ληφθέντα μέτρα καὶ ἔκτοτε ὀνομάζονται Δια-
μαρτυρόμενοι (προτεστάνται). Ἡ εἰρήνη τῆς Αὐγού-
στης τέλος (1555) ἔδωκεν εἰς τοὺς διαμαρτυρομένους
τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐξασκοῦν τὴν λατρείαν των, ἀλλὰ καὶ
μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησαν σφοδρότατοι διωγμοὶ
κατ' αὐτῶν μόνον ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1572, εἰς
διάστημα ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς νυκτὸς τοῦ ἁγίου
Βαρθολομαίου, ἐφονεύθησαν 40 χιλιάδες ἐξ αὐτῶν.
Ὅριστικὸν τέλος εἰς τοὺς κατὰ τῶν Διαμαρτυρομέ-

νων διωγμούς; ἔθυσεν ἡ μεγάλη γαλλικὴ ἐπανάστασις (1789).

Ἡ διδασκαλία τοῦ Λουθήρου εἶναι ἡ ἑξῆς :

1) Ἐπειδὴ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐδικαιολόγει πάσας τὰς καταχρήσεις εἰς πάντας τοὺς νεωτερισμούς της, λέγουσα ὅτι εἶναι δῆθεν ἱερὰ παράδοσις, ὁ Λούθηρος εἰς τὴν ὀξύτητα τοῦ ἀγῶνος, ἀντὶ νὰ διακρίνη μεταξὺ γνησίας παραδόσεως, τὴν ὁποίαν νὰ διατηρήσῃ, καὶ ψευδοῦς, τὴν ὁποίαν νὰ ἀπορρίψῃ, ἀπέρριψε πᾶσαν τὴν ἱερὰν Παράδοσιν καὶ ἐθεώρησεν ὡς ἀλήθειαν μόνον τὸ περιεχόμενον εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν· δι' αὐτὸ δὲν παρέδεχτο τὴν τιμὴν τῶν ἀγίων καὶ τῶν εἰκόνων, τὰς νησιτείας, τὸ θυμίαμα κτλ., διότι περὶ τούτων δὲν διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, ἀλλὰ μόνον ἡ ἱερὰ Παράδοσις. 2) Εἰς τὰς προσευχάς, τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν νησιτείαν, τὰς ὁδοιπορείας εἰς μέρη, ἔνθα ὑπῆρχον περιφημοὶ ναοὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὁ Λούθηρος εἶπεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν σώζεται μὲ τὰ ἐξωτερικὰ ταῦτα ἔργα, ἀλλὰ μόνον μὲ τὴν πίστιν του εἰς τὸν Σωτῆρα. Ἡ Ἐκκλησία μας διδάσκει ὀρθῶς ὅτι ὁ ἄνθρωπος σώζεται διὰ τῆς πίστεως του εἰς τὸν Χριστὸν καὶ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων. 3) Ἐπειδὴ οἱ πλείστοι ἐπίσκοποι εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἐχρηματίζοντο καὶ ἦσαν πολὺ διεφθαρμένοι, ὁ Λούθηρος κατήργησε τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα καὶ διετήρησε δύο μόνον βαθμούς, τὸν τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου. 4) Ἐπειδὴ εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν ἐθεοποιοῦντο σχεδὸν ἡ Θεοτόκος, οἱ ἅγιοι καὶ αἱ εἰκόνες των, ἀπέρριψεν ἔντελῶς πᾶσαν τιμητικὴν προσκύνησιν τούτων. 5) Ἐνῶ ἡ Δυτικὴ Ἐκκλη-

σία ἔχει 7 μυστήρια, ὅπως καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, ὁ Λούθηρος διετήρησε μόνον δύο, τὸ βάπτισμα καὶ τὴν θείαν εὐχαριστίαν. 6) Ἐπειδὴ ἡ λατρεία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἦτο πολὺ πομπώδης καὶ θεατρικὴ, ὁ Λούθηρος κατέστησε τὴν λατρείαν ὑπὲρ τὸ πρέπον ἀπλῆν, τελεῖται ὁμως ἡ λατρεία εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ οὐχὶ εἰς τὴν λατινικὴν γλῶσσαν, ὅπως γίνεται εἰς τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Λούθηρος διέδιδε τὴν μεταρρυθμισιν εἰς τὴν Γερμανίαν, ὁ Ζβίγγλιος, χωρὶς νὰ εὗρεται εἰς σχέσιν πρὸς τὸν Λούθηρον, ἐκήρυττε παρομοίως ἀρχὰς εἰς τὴν Ἑλβετίαν ταχέως ὁμως ἐφονεύθη εἰς μάχην τινὰ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν του καὶ τῶν παπικῶν (1531) καὶ τὸ ἔργον του ἐξηκολούθησεν ὁ Καλβίνος· διὰ τοῦτο ἡ ἑλβετικὴ μεταρρυθμισὶς ὠνομάσθη Καλβινισμός, ὁ ὁποῖος διαφέρει εἰς τινὰς λεπτομερείας τοῦ Λουθηρανισμοῦ.

Τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα εἰσήχθη ὁ Καλβινισμὸς καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μέ τινὰς παραλλαγὰς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ὅτι διετηρήθη καὶ τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα· διὰ τοῦτο ἡ ἀγγλικανικὴ ἐκκλησία λέγεται καὶ ἐπισκοπικὴ.

Ἡ λουθηρανικὴ, ἡ καλβινικὴ καὶ ἡ ἀγγλικανικὴ εἶναι αἱ τρεῖς σπουδαιότεραι προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι· ἐκτὸς ὁμως αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ πολλαὶ μικρότεραι.

29) Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς Τουρκοκρατίας· ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια.

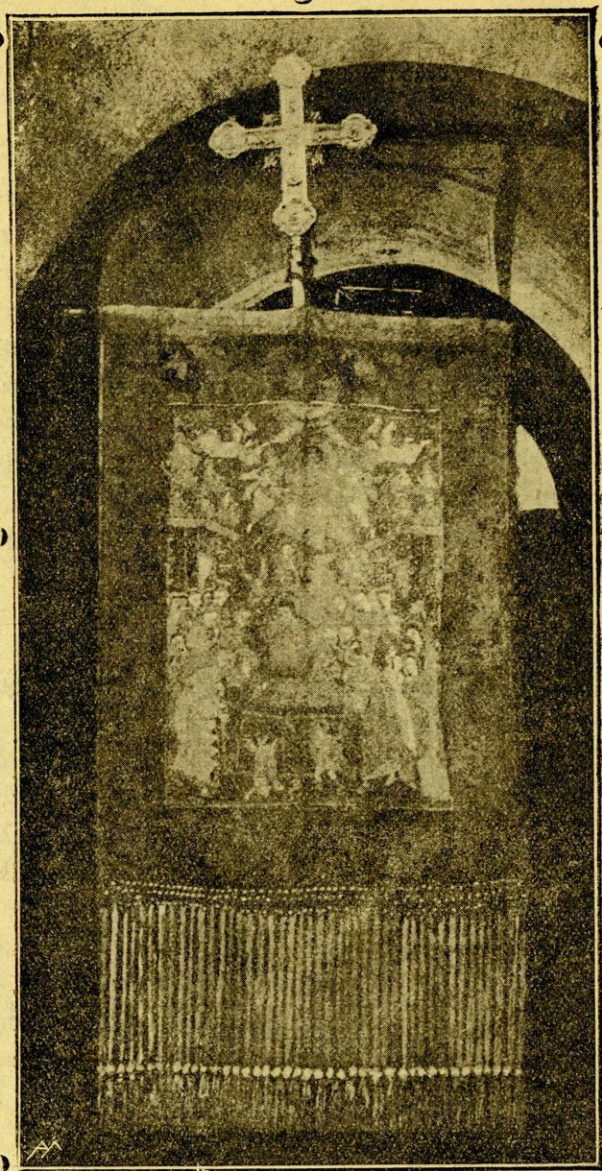
Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν

Τούρκων (29 Μαΐου 1453), Μωάμεθ ὁ Κατακτητής, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξερεθίσῃ ὑπερβαλλόντως τοὺς κατακτηθέντας, προσβόλων τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἐσκέφθη νὰ περιποιηθῇ τὴν Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο διέταξε νὰ χειροτονηθῇ μετὰ τῆς συνήθους πομπῆς εἰς οἰκουμενικὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐκ τῶν λογιωτέρων τοῦ ἔθνους Γεώργιος ὁ Σχολάριος, καὶ ὑπεδέχθη αὐτὸν μετὰ μεγάλων τιμῶν· διὰ βερατίου δέ, δηλαδὴ διὰ διατάγματος, ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν ὠρισμένα προνόμια, διὰ τῶν ὁποίων οὗτος ἐλάμβανε τὴν ὑπεριτάτην διοίκησιν ἐπὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων· ἐπειρέετο πρὸς τούτοις δι' αὐτῶν ἡ ἐλευθέρα κατοχὴ ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν των, ἀπηγορεύετο ὁμως ἡ ἴδρυσις νέων· ἐπίσης ἀπηγορεύετο ὁ διὰ τῆς βίας ἐξισλαμισμὸς, ὁ κληρὸς καθίστατο ἀφορολόγητος, ὁ πατριάρχης ἀνεγνωρίσθη ὡς ἐθνάρχης, ἦτοι ἀνώτατος ἄρχων ὅλων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ αὐθαιρεσία τῶν Τούρκων κατεπάτησε πολλάκις τὰ προνόμια ταῦτα καὶ ταχέως πλείστοι ναοὶ μετεβλήθησαν εἰς τζαμιά, μυριάδες δὲ Χριστιανῶν διὰ τῆς βίας ἐξισλαμίσθησαν καὶ μάλιστα παῖδες, κατατασσόμενοι ἀναγκαστικῶς μέχρι τοῦ 1638 εἰς τὸ τάγμα τῶν Γενιτσάρων, ἐν γένει δ' οἱ Χριστιανοὶ ὑφίσταντο τὰ πάνδεινα. Ὁ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἔχει περὶ ἑαυτὸν σύνοδον, ἀποτελουμένην ἀπὸ τοῦ 1860 ἐκ δώδεκα μητροπολιτῶν διαδοχικῶς, καὶ μετ' αὐτῶν ἀποφασίζει διὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα· ἰδρῦθη δὲ καὶ τὸ μικτὸν συμβούλιον εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐκ

κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, διὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκκλησιαστικὰ καὶ πολιτικὰ συγχρόνως (γάμοι, διαζύγια, κληρονομίαι, παιδεία, κ.π.).

4 30) Τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν φύλακες τῆς ἐθνικῆς παιδείας καὶ Θρησκείας.

Ὁ πνευματικὸς βίος εὐρίσκετο πάντοτε εἰς στενὴν σχέσιν πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν, καὶ μόνον ἐκεῖ ἔνθα αὕτη ἀκμάζει, δύναται καὶ οὗτος νὰ προοδεύσῃ· ἦτο λοιπὸν φυσικὸν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, ὅτε τὸ ἔθνος ἐπιέζετο καὶ ἐστερεῖτο τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, νὰ εὐρίσκεται καὶ ὁ πνευματικὸς βίος ἐν παρακμῇ. Παρ' ὅλα ταῦτα ἡ παιδεία οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἐντελῶς ἐκ τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὰς ζοφερωτέρας ἡμέρας τῆς δουλείας. Τὰ μοναστήρια, τὰ ὁποῖα ἐσέβοντο ὅπωςδήποτε οἱ Τοῦρκοι, κατέστησαν οἱ φύλακες τῆς ἐθνικῆς παιδείας καὶ τῆς Θρησκείας καὶ ἐκεῖθεν προήρχοντο οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἤρχισαν νὰ ἰδρῶουν ἀπανταχοῦ τῆς ἐλληνικῆς χώρας ἐλληνικὰς σχολάς, ἔνθα ἐτηρεῖτο ἄσβεστος ἡ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν πατρίδα ἀγάπη, μέχρις οὗτος τέλος εἰς τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας Λαύρας, ὁ ἐπίσκοπος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἠυλόγησε κατὰ τὴν 25 Μαρτίου 1821 τὸ λάβαρον, ἦτοι τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως.

Τὸ Λάβαρον τῆς Ἁγίας Λαύρας.

31) Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ.

Αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Ἑλλάδος ὑπήγοντο κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀφ' οἴτου ὁμως μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἡ Ἑλλὰς ἔγινε ἀνεξάρτητον κράτος, ἐδικαιοῦτο νὰ ἔχη καὶ Ἐκκλησίαν διοικητικῶς ἀνεξάρτητον πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Διὰ τοῦτο, τὸ 1833, συνήλθον εἰς Ναύπλιον, τὴν τότε πρωτεύουσαν, οἱ ἐπίσκοποι τοῦ κράτους, καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος δογματικῶς μὲν ἠνωμένην μετὰ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως καὶ πάσης ἄλλης ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, διοικητικῶς ὁμως αὐτοκέφαλον, ἦτοι μόνην διοικοῦσαν τὰ πράγματα αὐτῆς, ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς. Ὁ Πατριάρχης ἀεγνώρισε βραδύτερον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία διοικεῖται συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ καταστατικοῦ νόμου (1852). Κατ' αὐτὸν ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἡ ἱερὰ σύνοδος, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, ὡς διαρκοῦς Προέδρου, καὶ τεσσάρων ἐπισκόπων, ὡς μελῶν, καλουμένων διαδοχικῶς· αἱ ἀποφάσεις τῆς ἱερᾶς συνόδου δὲν ἔχουν ἰσχύν, ἐὰν δὲν τὰς ὑπογράψῃ ὁ παριστάμενος κατὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, ἄνευ ψήφου ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτείας, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος. Ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐκλέγει τοὺς ἐπι-

σκόπους, ἔχει τὴν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν ἐπὶ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναστηρίων, ἐπιτηρεῖ διὰ τὴν τήρησιν τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως καὶ διὰ τὴν ἀρμόζουσαν θρησκευτικὴν διδασκαλίαν. Πᾶσα νέα χώρα προσαρτωμένη εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐνοῦται καὶ ἐκκλησιαστικῶς μετὰ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ὡς συνέβη κατὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Ἐπιανήσου (1866) καὶ τῆς Θεσσαλίας καὶ μέρους τῆς Ἠπείρου (1881).

Ἦδη πρὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας εἶχε κηρυχθῆ αυτοκέφαλος, κατὰ δὲ τὸν 19ον αἰῶνα ἐκηρύχθησαν αυτοκέφαλοι αἱ Ἐκκλησῖαι τῆς Σερβίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τοῦ Μαυροβουνίου ὡς καὶ τῶν ἐν Αὐστρουγγαρίᾳ ὀρθοδόξων. Ἡ δὲ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, ἐπειδὴ δὲν ἤρκειτο νὰ περιορισθῆ εἰς τὴν αὐτόνομον Βουλγαρίαν, ἀλλ' ἐξῆτει νὰ ἔχη ἰδίους ἐπισκόπους καὶ εἰς χώρας ὑπαγομένας τότε ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ἔνθα ὑπῆρχον ἤδη Ἕλληνες ἐπίσκοποι, ἀπεκηρύχθη διὰ συνόδου συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει (1872) ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὡς σχισματικὴ, καὶ ἔκτοτε ἰδρύθη ἀνεξάρτητος Βουλγαρικὴ ἐξουχία με ἔδραν τὴν Κωνσταντινούπολιν. ✕

32) *Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.*

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας εὗρισκετο εἰς μεγάλην ἀκμὴν, ἤρχισε ταχέως νὰ καταπίπτῃ, ἰδίως ἀφ' οὗτου οἱ

Ἄραβες κατακτήσαντες τὴν Αἴγυπτον ἔμειναν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κύριοι αὐτῆς (640 — 1254) Οἱ Χριστιανοὶ ὑφίσταντο πολλάκις φοβεροὺς διωγμούς, καὶ μόνον κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ ἔτους 743 ἐξισλαμίσθησαν διὰ τῆς βίας 40,000 ἐξ αὐτῶν. Οἱ διωγμοὶ ἐξηκολούθησαν καὶ ἐπὶ τῆς ἐν Αἴγυπτῳ κυριαρχίας τῶν Μαμελούκων (1253 — 1517) καὶ τῶν Τούρκων (ἀπὸ τοῦ 1517), καὶ οὕτω μυριάδες Χριστιανῶν ἐξισλαμίσθησαν, σήμερον δὲ ἀπέμειναν Ὀρθόδοξοι εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον περὶ τὰς 50 χιλιάδας. Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας φέρει τιμητικῶς τὸν τίτλον τοῦ Πάπα καὶ τρισκαιδεκάτου τῶν ἀποστόλων, προσφωνεῖται δὲ μακαριώτατος.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας ὑπέστη ἐπίσης δεινοπαθήματα, ὅποια καὶ τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ σήμερον ἔτι ἔχει νὰ παλαίσῃ πρὸς τὰς προσηλυτιστικὰς ἐνεργείας Δυτικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων καὶ τὰς βλέψεις τῶν Ἀράβων. Οἱ ὀρθόδοξοι, οἱ ὑπαγόμενοι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας, εἶναι 200 χιλιάδες περίπου. Καὶ τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων ἔνεκα τῶν αὐτῶν λόγων παρήκμασεν.

Οἱ πατριάρχαι οὗτοι ἔχουν περὶ ἑαυτοὺς σύνοδον ἀνωτέρων κληρικῶν, διοικοῦν δὲ τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τῶν περιφερείας ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, καὶ ἔρχονται εἰς συνεννόησιν μετὰ τῆς Πύλης διὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Εἶδομεν τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, κατὰ τὸ διάστημα δέκα ἐννέα ὄλων αἰώνων. Εἶδομεν τὴν ἀρχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν καταπληκτικὴν αὐτοῦ πρόοδον, παρ' ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὰ ὅποια εἰς πᾶν βῆμα εὗρισκε, παρ' ὄλον τὸν πόλεμον, τὸν ὅποιον οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς ἤγειρον ἐναντίον του.

Τὴν ἡμέραν τῆς ἰδρύσεως τῆς Ἐκκλησίας ἦσαν ὀλίγοι μόνον μαθηταὶ καὶ εἰς διάστημα δέκα ἐννέα αἰώνων οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ γίνονται πεντακόσια πενήκοντα ἑκατομύρια.

Οἱ ὀλίγοι μαθηταὶ κατεδιώκοντο, ἐπιέζοντο, ἐθανατοῦντο καὶ ὁμως, μὲ τὴν μεγάλην πίστιν των καὶ τὴν ἀκαταπόνητον θέλησίν των κατώρθωσαν νὰ διαδώσουν τὸν Χριστιανισμὸν εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

Ἄσθενεῖς καὶ ταπεινοὶ ἦσαν οἱ πρῶτοι ἐκεῖνοι μαθηταί. Σοφοὶ δὲν ἦσαν· ἦσαν ἀπλοῖ καὶ ἐργατικοί. Κοινωνικὴν θέσιν δὲν εἶχον· ἦσαν ἄγνωστοι καὶ ἐκ περιφρονημένης χώρας. Μάχαιραν καὶ ὄπλον δὲν ἐβάσταζον εἰς τὰς χεῖρας· ἦσαν πρᾶοι καὶ εἰρηνικοί. Πλοῦτον δὲν εἶχον· ἦσαν πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρχεῖς. Ὑλικά ἀγαθὰ δὲν ὑπέσχοντο, ἀλλ' ἐκήρυττον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Πῶς λοιπὸν κατώρθωσαν χωρὶς κανὲν ὑλικὸν μέσον, χωρὶς καμμίαν ὑλικὴν δύναμιν, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ κήρυγμα καὶ μὲ τὸ παράδειγμά των, πῶς κατώρθωσαν νὰ νικήσουν καὶ νὰ κατακτήσουν τὸν ὑλικὸν ἐκεῖνον κόσμον; Πῶς κατώρθωσεν ἡ ἀμάθειά των νὰ νικήσῃ τὴν σοφίαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κόσμου τούτου;

Ἡ ἀδυναμία των, ἡ πενία των, ἡ ἀμάθειά των, ἡ προότις των εἶχον ἓνα ἰσχυρὸν σύμμαχον, ὁ ὁποῖος καθίστα τὴν ἀδυναμίαν των ἰσχύν, τὴν πενίαν των πλουσίον, τὴν ἀμάθειάν των σοφίαν, τὴν προότιτά των ἐπιβολήν. Ὁ σύμμαχος οὗτος ἦτο ἡ πίστις, καὶ ἡ πίστις των αὕτη κατέκτησε τὸν κόσμον!

Τὸ ἔργον τῶν ἀποστόλων ἐξηκολούθησαν οἱ μεγάλοι Πατέρες, οἱ ποιμενάρχαι, οἱ μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν σοφίαν των, μὲ τὴν ἀγάπην των, μὲ αὐτὴν τὴν ζωὴν των, ἐστήριξαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξήπλωσαν αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Αἱ θυσίαι ὄλων αὐτῶν τῶν ἀνδρῶν δὲν ἀπέβησαν εἰς μάτην· αὐταὶ εἶναι ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι ἀνέδειξαν τὸν Χριστιανισμόν ὡς τὴν θρησκείαν τῆς ἀνεπτυγμένης ἀνθρωπότητος.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἠγωνίσθησαν, ἀλλ' οὐδὲν μέγα ἔργον ἐπιτυχάνει χωρὶς μεγάλους ἀγῶνας. Οἱ μεγάλοι ὁμως ἀγῶνες, ὅταν στηρίζονται εἰς τὸ ἀληθές καὶ εἰς τὸ δίκαιον, ἔχουν ἓνα μέγαν ἀλλ' ἀόρατον προσιάτην, ὁ ὁποῖος ὑπερνικᾷ εἰς τὸ τέλος πᾶν ἐμπόδιον, καὶ στεφανώνει μὲ ἐπιτυχίαν πάντα κόπον· ἔχουν προσιάτην τὸν Θεόν, καὶ «εἰ ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν ;»

Ἄς εἶναι εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῶν μεγάλων ἐκείνων ἡρώων τῆς ιδέας, οἱ ὁποῖοι ἐμπειόμενοι ἀπὸ θεῖον ζῆλον κατώρθωσαν ὅ,τι κατώρθωσαν.

Ἄς ἔχωμεν αὐτοὺς πάντοτε ὡς ἀξιομίμητον παράδειγμα, διὰ νὰ βλέπωμεν τί δύναται νὰ ἐπιτύχη ὁ ἀνθρωπος ὅταν ἔχη ἀληθινὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεόν καὶ ἱερὸν ζῆλον νὰ ἐργασθῆ διὰ τὸ καλὸν τοῦ κόσμου.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
<i>Εισαγωγή</i>	3
1) Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκωστής καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος	5
2) Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία· ὁ βίος τῶν πρώτων Χριστιανῶν· ἐκλογή διακόνων· ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος· ὁ Φίλιππος	7
3) Ὁ Παῦλος· αἱ σπουδαί του· ὁ Παῦλος ἀπὸ σφοδρότατου διώκτου καθίσταται θερμότατος κήρυξ τῆς νέας θρησκείας· ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Συρίᾳ, Μ. Ἀσίᾳ καὶ Κύπρῳ· ἱδρύσει Ἐκκλησιῶν	8
4) Ὁ Παῦλος ἱδρύει ἐν Φιλίπποις, Θεσσαλονίκῃ καὶ Βερέᾳ Ἐκκλησίας	10
5) Ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις κηρύττει περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ· Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης	12
6) Ὁ Παῦλος ἐν Κορίνθῳ ἱδρύει ἐκκλησίαν	14
7) Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει εἰς Ἱερουσαλήμ, συλλαμβάνεται καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ρώμην· τελευτῇ τοῦ Παύλου	15
8) Ὁ ἀπόστολος Πέτρος	16
9) Ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας	18
10) Ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς	20
11) Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι	21
12) Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διοικήσις αὐτῶν· διάκονοι, πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι, ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι	23
13) Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι· σχέσεις αὐτῶν	25
14) Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων. Μάρτυρες τῆς νέας θρησκείας· ὁ ἅγιος Δημήτριος· ὁ ἅγιος Γεώργιος	26

15) Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς Νέας Θρησκείας· τὸ λάβραρον, ὁ τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ ἀγία Ἐλένη· ὁ ναὸς τῆς Ἀναστάσεως	33
16) Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ πρώτη οἰκουμένηκὴ σύνοδος	36
17) Ὁ μέγας Ἀθανάσιος	39
18) Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ	41
19) Ὁ μέγας Βασίλειος	42
20) Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς	45
21) Ὁ Θεοδόσιος Α΄ καταδιώκων τοὺς ἐθνικοὺς	47
22) Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	48
23) Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ κτίσις τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας	51
24) Ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀκάθιστος ὕμνος, ἡ ὑψωσις τοῦ τιμίου Σταυροῦ	56
25) Οἱ ἄσκηταί· ὁ ἅγιος Ἀντώνιος· ὁ μοναχικὸς βίος	58
26) Οἱ εἰκονομάχοι· Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας	60
27) Ὁ Φώτιος· αἱ σχέσεις τῶν Παπῶν καὶ τὸ σχίσμα· ἐκχριστιανισμοὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ρώτων	62
28) Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις ἐν τῇ Δύσει· ὁ Λούθηρος· αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Διαμαρτυρομένων	66
29) Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας· ὁ οἰκουμένηκὸς πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια	70
30) Τὰ μοναστήρια κατὰ τὴν δουλείαν φύλακες τῆς Ἐθνικῆς παιδείας καὶ Θρησκείας	72
31) Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ	74
32) Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα	75
Ἐπίλογος	77

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΔΗΜ. ΣΙΜΟΥ ΜΠΑΛΑΝΟΥ

Συντεταγμένα κατά τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου

- 1) **Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.** Κατὰ τὸ τελευταῖον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, ἔκδοσις νέα ἐπὶ ἀρίστου χάρτου μετὰ πολλῶν νέων εἰκόνων καὶ πορισμάτων ἐν τέλει ἑκάστου κεφαλαίου. . . . Δρ. 10.—
- 2) **Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης.** Κατὰ τὸ νέον πρόγραμμα. Ἐκδοσις νέα, ἐπὶ χάρτου ἀρίστης ποιότητος, μετὰ ὠραίων καὶ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων Δρ. 10.—
- 3) **Στοιχειώδης Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις.** Πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν Σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων, κατὰ τὸ νέον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα. Ἐκδοσις νέα Δρ. 6.—
- 4) **Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία.**—Κατὰ τὸ νέον πρόγραμμα, ἐπὶ ἔκλεκτοῦ χάρτου μετὰ 5 ὀλοσελίδων ἔκλεκτῶν εἰκόνων. Ἐκδοσις νέα Δρ. 10.—
- 5) **Λειτουργικὴ.** Κατὰ τὸ νέον πρόγραμμα, ἔκδοσις νεωτάτη μετὰ εἰκόνων ὀλοσελίδων, πρὸς χρῆσιν τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν Σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων Δρ. 8.—
- 6) **Ἑρμηνεῖα περικοπῶν τοῦ Εὐαγγελίου.** Ἀναφερομένων εἰς τὸν βίον, τὰ θαύματα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος. Ἐκδοσις νέα, συμφώνως μὲ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα. Δρ. 8.—

Τὰ βιβλία ταῦτα περιέχουν τὴν κατὰ τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας διδασκομένην ὕλην ἐκ τῶν θερησκευτικῶν εἰς τὰς τάξεις τῶν Δημοτικῶν Σχολείων. Ὁ συγγραφεὺς συνέταξε τὰ βιβλία ταῦτα, σύμφωνα πρὸς ὀρισμένας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς ἐκθέτων τὰ πράγματα ἐν ἀκριβεῖ καὶ σαφηνεῖα, παραθέτων ἕξ ἑκάστου κεφαλαίου τὰ μέρη τὰ πρόσφατα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Τὰ βιβλία δὲ ταῦτα τυπωμένα ἐπὶ ἀρίστου χάρτου κοσμοῦνται μὲ πράγματι καλλιτεχνικὰς εἰκόνας μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐκλελεγμένας.